

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH
FILOZOFICKÁ FAKULTA
ÚSTAV ROMANISTIKY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

KOMPARATIVNÍ ANALÝZA ČESKÉ A ITALSKÉ ÚSTAVY A ROZBOR
PŘÍSLUŠNÉ PRÁVNÍ TERMINOLOGIE

Vedoucí práce: JUDr. Mgr. Ivo Petrů, Ph.D.

Autor práce: Adéla Brňovjáková

Studijní obor: Italský jazyk

Ročník: 5

2014

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací These.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

České Budějovice, dne 5. prosince 2014

.....

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala vedoucímu bakalářské práce JUDr. Mgr. Ivovi Petřů, Ph.D. a PhDr. Marcele Novákové za cenné rady a čas věnovaný při konzultacích.

Anotace

Cílem práce je porovnání ústav a z nich vyplývajících ústavních systémů dvou zemí Evropské unie, a to České republiky a Italské republiky. Pro toto porovnání jsem se zaměřila na moc zákonodárnou, přičemž neopomenu zmínit moc výkonnou a soudní, jelikož jsou navzájem propojené.

Práce je rozdělena do několika kapitol a podkapitol. První kapitola je věnována ústavě v obecném slova smyslu, popisuje, jaké jsou její funkce a typy. Dále první kapitola popisuje ústavní systém obou zemí. Druhá kapitola je věnována zákonodárnému sboru a jeho náležitostem. Další kapitola obsahuje komparativní analýzu, tudíž samotné srovnání úpravy ústavních zákonů obou států. Rozbor příslušné právní terminologie a dvojjazyčný glosář uzavírají bakalářskou práci.

Součástí bakalářské práce je resumé psané v italštině, dvojjazyčný glosář a rozbor příslušné právní terminologie.

Abstract

The main goal of my Bachelor's thesis is to compare the constitutions and constitutional systems of two different members of the European Union, the Czech Republic and Italy. The primary focus of the thesis is on the legislatures; however, it also includes comparisons of the executive and the judiciary, since they are connected.

This thesis is divided into chapters and subchapters. In the first part, the constitution in general, with focus on its function and types, is introduced. In addition, the thesis deals with the constitutional systems of both countries. The second part is devoted to the legislature and its components. Then the comparative analysis follows the two previous parts of this thesis. The conclusion consists of the analysis of corresponding juridical terminology and a bilingual glossary.

An additional component of my Bachelor's thesis is the résumé, which is written in Italian.

Obsah

Úvod.....	8
1. Srovnání ústav a ústavních systémů	10
1.1. Ústava – pojem, funkce a typy	10
1.2. Ústavní systém České republiky	11
1.2.1. Ústavní pořádek	11
1.2.2. Dělbba moci.....	12
1.3. Ústavní systém Italské republiky	14
1.3.1. Ústavní pořádek	14
1.3.2. Dělbba moci.....	14
2. Nejvyšší zastupitelský sbor.....	16
2.1. Volby do Parlamentu.....	16
2.1.1. Volby do Poslanecké sněmovny ČR.....	16
2.1.2. Volby do Poslanecké Sněmovny Itálie	18
2.1.3. Volby do Senátu ČR	19
2.1.4. Volby do Senátu Itálie	20
2.2. Orgány komor Parlamentu	22
2.2.1. Orgány Poslanecké sněmovny ČR.....	22
2.2.2. Orgány Poslanecké sněmovny Itálie.....	24
2.2.3. Orgány Senátu ČR	26
2.2.4. Orgány Senátu Itálie	28
2.3. Pravomoci komor Parlamentu a jejich členů	31
2.3.1. Pravomoci Poslanecké sněmovny ČR	31
2.3.2. Pravomoci Poslanecké sněmovny Itálie	31
2.3.3. Pravomoci Senátu ČR.....	32
2.3.4. Pravomoci Senátu Itálie	33
2.4. Zákonodárny proces	34
2.4.1. Zákonodárny proces v České republice	34
2.4.2. Zákonodárny proces v Italské republice	39
2.5. Imunita poslanců a senátorů.....	41
2.5.1. Imunita poslanců a senátorů v ČR	41
2.5.2. Indemnita a imunita	41

2.5.3. Imunita poslanců a senátorů v Itálii	42
3. Komparativní analýza	44
3.1. Ústavní systém	44
3.2. Volby do Parlamentu.....	46
3.2.1. Volby do Poslanecké sněmovny	46
3.2.2. Volby do Senátu.....	46
3.3. Orgány komor Parlamentu	47
3.4. Pravomoci komor Parlamentu.....	48
3.4.1. Pravomoci Poslanecké sněmovny.....	48
3.4.2. Pravomoci Senátu	48
3.5. Zákonodárny proces	48
3.6. Imunita poslanců a senátorů.....	49
4. Rozbor příslušné právní terminologie.....	51
4.1. Právní jazyk.....	51
4.2. Rozbor konkrétních termínů	53
4.3. Glosář	55
Závěr	58
Riassunto.....	60
Seznam použitých zkratk	62
Použitá literatura a zdroje	63

Úvod

Pro svou bakalářskou práci jsem si zvolila téma komparativní analýza české a italské ústavy. Toto téma jsem si vybrala ze dvou důvodů, zaprvé studuji obor Italský jazyk se zaměřením na právo a zadruhé jsem chtěla takové téma, o kterém se mohu dozvědět něco nového, zajímavého a přitom podstatného pro fungování obou srovnávaných států. Zprvu jsem se chtěla zaměřit jen na italskou ústavu, při mém oboru je důležité vědět mnohé jak o jazyku, tak i o reáliích země včetně jejího vnitřního uspořádání. Poté jsem si však uvědomila, že by bylo zajímavé srovnání s ústavou České republiky - v čem se liší a v čem se naopak shodují.

Hlavním cílem této práce tedy bude porovnání ústav a ústavních systémů České a Italské republiky. K dosažení toho cíle dojdu postupným popsáním a rozebráním ústav obou států, včetně rozdělení a uplatňování státní moci. Při psaní bakalářské práce se hodlám zaměřit především na moc zákonodárnou, z důvodu její rozsáhlosti a zajímavosti. Sekundárním cílem bude rozbor právní terminologie.

Bakalářská práce bude rozdělena do čtyř hlavních kapitol, které budou obsahovat další podkapitoly.

V první kapitole se budu věnovat ústavě ve své podstatě. Zaměřím se na její popis, funkce a typy. Zároveň se v této kapitole budu věnovat ústavním systémům obou zemí. Hlavním cílem této kapitoly bude přiblížení a objasnění ústavního zřízení a rozdělení moci ve státě.

V následující kapitole se budu zajímat o moc zákonodárnou respektive o Parlament jako nejvyšší zastupitelský sbor a stěžejního představitele moci zákonodárné v obou srovnávaných zemích. Co je součástí moci zákonodárné a jak funguje? Popíšu skladbu zákonodárného sboru obou zemí. Poté se budu věnovat volbám do zákonodárného sboru, parlamentním orgánům, pravomocem Parlamentu, samotnému zákonodárnému procesu a v neposlední řadě imunitě členů Parlamentu v obou zemích.

Třetí kapitola bude nejpodstatnější, jelikož bude obsahovat samotnou komparaci, kde budou vyjmenovány hlavní rozdíly a odlišnosti.

Ve čtvrté kapitole se budu věnovat rozboru příslušné právní terminologie. Jedna z podkapitol bude obsahovat popsání právního jazyka, jelikož se během psaní

bakalářské práce budu setkávat s právními texty v obou jazycích a je velmi důležité, abych jim porozuměla a věděla, jakým způsobem je lze přeložit, tak aby nebyl pozměněn jejich obsah. Další podkapitolou bude rozbor italské právní terminologie a dvojjazyčný glosář, který bude obsahovat termíny, které se budou v průběhu práce objevovat.

Při psaní práce budu pracovat především s primárními zdroji, které jsou v tomto případě ústavy obou zemí. Dále budu pracovat s jednacími řády komor Parlamentu jak České republiky, tak Italské republiky. Budu převážně využívat spolehlivé internetové zdroje, například oficiální stránky komor Parlamentu. Pro překlady právních textů a termínů využiji výkladové a právní slovníky v obou jazycích a tudíž budou překlady mé vlastní.

1. Srovnání ústav a ústavních systémů

1.1. Ústava – pojem, funkce a typy

Základní charakteristika ústavy zní: „*Ústava, je základním zákonem státu, který obsahuje soubory právních norem upravujících ústavně právní vztahy, principy státu, organizaci a kompetenci státních orgánů*“.¹ V hierarchii zákonných předpisů zastává první místo, tudíž zákony a další právní předpisy musejí být v souladu. Moderní ústavy či ústavní pořádky (dle mého názoru) obsahují dvě základní části – první obsahuje rozdělení a výkon státní moci ve státě a druhá vymezuje postavení člověka vůči státu, včetně ústavou zaručených základních práv a svobod.

Každá ústava by měla obsahovat úpravu vlády (monarchie, demokracie, prezidentská republika či despotie), formu státního zřízení (jedná-li se o městský stát, federaci, konfederaci, říši, unitární stát atd.)², dělbu moci a její výkon, státní občanství, státní území, hlavní město, státní symboly a základní práva a svobody.²

Mezi funkce ústavy patří funkce právní, která obsahuje legitimaci k výkonu státní moci, reprezentaci, integraci, kontroly výkonu moci ve státě a společnosti, stabilizaci, nadřazenost a relativní neměnnost určitého právního řádu. Dalšími funkcemi jsou funkce politická, ideologická a kulturní. Všechny jsou navzájem propojené.³

Rozlišujeme několik typů ústav. Posuzujeme je podle toho, jakou mají formu, podle způsobu změny, podle způsobu přijetí, podle původu a podle jejího dodržování.⁴ Forma ústavy se dělí na psanou a nepsanou. Ve většině případů je ústava psaná a jedná se o speciální dokument. Nepsaná forma ústavy taktéž existuje a jedná se o nepsané zákony vycházející ze zvyků a precedentů. Tato ústava je typická pro Velkou Británii. Psaná forma ústavy se dále dělí, na polylegální a je tedy sestavená z vícera zákonů nebo na monolegální, která je složená pouze z jednoho zákona. Podle způsobu změny dělíme ústavy na rigidní a flexibilní. Ústavu rigidního typu nelze jen tak změnit. Proces je složitější, obtížnější a pro odsouhlasení změny je zapotřebí větší množství hlasů, než je

¹ BLAHOŽ, J., BALAŠ, V., KLÍMA, K. *Srovnávací ústavní právo*. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 363.

² FILIP, J., SVATOŇ, J., ŠIMIČKOVÁ, K. *Státověda, učební text pro bakalářské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 37.

³ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*, 5. doplněné a aktualizované vydání, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., s. 15 – 16.

⁴ FILIP J. *Ústavní právo České republiky 1*. Brno: Masarykova univerzita, 2003., s. 82 – 94.

tomu u běžného zákona. Za to flexibilní ústavu lze změnit či pozměnit legislativním procesem nutným pro změnu běžného zákona. Podle způsobu přijetí dělíme ústavy na oktrojované, revoluční a dohodnuté. Oktrojovaná ústava je vydána panovníkem bez souhlasu zastupitelského sboru. Pro příklad uvedu Pillersdorfovou ústavu nebo Stadionovu z období Rakouska-Uherska, které nikdy nevstoupily v platnost.⁵ Revoluční ústava je vyhlášena revolučně v období státních převratů. Dohodnutá ústava je stabilní, jelikož je výsledkem dohody či kompromisu. Podle původu rozlišujeme ústavu původní a přenesenou. První typem jsou téměř všechny ústavy, zato přenesená ústava se již moc nevidí, jelikož se jedná o ústavu přenesenou z jednoho území na druhé. Ústava podle dodržování se dělí na reálnou a fiktivní. Reálná je základním znakem právního státu a je skutečně dodržována, zato fiktivní sice existuje, ale již není dodržována.⁶

1.2. Ústavní systém České republiky

1.2.1. Ústavní pořádek

Základem ústavního systému je tzv. ústavní pořádek, který je definován jako souhrn určitých ústavních zákonů a Ústavou vysloveně jmenovaných pramenů práva, které jsou na úrovni nejvyšší právní síly. Článek 112 ods.1 Ústavy definuje složení ústavního pořádku, ten se skládá z Ústavy, Listiny základních práv a svobod, ústavních zákonů přijatých podle této Ústavy a ústavních zákonů Národního shromáždění Československé republiky, Federálního shromáždění Československé socialistické republiky a České národní rady upravujících státní hranice České republiky a ústavních zákonů České národní rady přijatých po 6. červnu 1992. Do ústavního pořádku byly v následujících letech zařazeny další ústavní zákony, které mají za úkol zaplnit mezery v ústavním systému. Zmíním ústavní zákon č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, který obsahuje úpravu mimořádných stavů, např. válečného stavu.

Ústava České republiky byla přijata 16. prosince 1992 Českou národní radou, nabyla platnosti 28. prosince roku 1992 zveřejněním ve Sbírce zákonů a účinnosti 1. ledna 1993. Podle čl. 1 odst. 1 Ústavy se jedná o první ústavní dokument, který byl přijat pro český stát jako svrchovaný, jednotný a demokratický právní stát založený na

⁵ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*, 5. doplněné a aktualizované vydání, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012s. 19 – 18.

⁶ Tamtéž, s. 13 – 16.

úctě k právům a svobodám člověka a občana. Ústava České republiky je rigidní, nelze ji tedy změnit či pozměnit pouhým zákonem a je polylegální, což znamená, že je tvořena vícero zákony.

Ústavní systém České republiky je založen na dělbě moci mezi zákonodárnou, výkonnou a soudní.⁷

1.2.2. Dělbba moci

Moc zákonodárná je tvořena Parlamentem České republiky, který je složen z Poslanecké sněmovny a Senátu.⁸ Jejich postavení není stejné. Poslanecká sněmovna je koncipována jako hlavní centrum legislativní moci a politického rozhodování. Zatímco Senát je nadán kontrolní a stabilizující funkcí.⁹

Moc výkonná je zakotvena v hlavě třetí Ústavy České republiky. Tvoří ji zejména prezident republiky a vláda. Každá z těchto ústavních institucí má své funkce a pravomoci.

Prezident České republiky je dle čl. 54 odst. 2 Ústavy volen přímou volbou¹⁰ na dobu pěti let. Jeho pravomoci můžeme rozdělit do dvou velkých skupin. Do první skupiny patří pravomoci podle čl. 62 Ústavy České republiky. Jedná se o pravomoci bez kontrasygnace (bez spolupodpisu), občas nazývané jako absolutní pravomoc což znamená, že prezident rozhoduje zcela sám a není nijak omezen. Do této skupiny patří jmenování předsedy vlády (premiéra) a dalších členů vlády (ministrů), od nichž přijímá také demise. Pověřuje vládu, jejíž demisi přijal nebo kterou odvolal, vykonáváním jejich funkcí prozatímně až do jmenování nové vlády. Svolává zasedání Poslanecké sněmovny a rozpouští Poslaneckou sněmovnu. Jmenuje soudce Ústavního soudu, jeho předsedu a místopředsedu, dále jmenuje ze soudců předsedu a místopředsedu Nejvyššího soudu, odpouští a zmírňuje tresty uložené soudem a zahlazuje odsouzení, má právo vrátit Parlamentu přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, podepisuje zákony, jmenuje prezidenta a viceprezidenta Nejvyššího kontrolního úřadu, jmenuje členy Bankovní rady České národní banky. Do druhé skupiny spadají pravomoci dle čl. 63 odst. 1 Ústavy České republiky. Rozhodnutí vydaná na základě těchto pravomocí

⁷ Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

⁸ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*, 5. doplněné a aktualizované vydání, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, s. 55.

⁹ MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*, 5. doplněné a aktualizované vydání, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, s. 57.

¹⁰ Zákon č. 71/2012 Sb. o přímé volbě prezidenta České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

vyžadují kontrasignaci, buď to předsedy vlády či jím pověřeného člena vlády. Tím pádem je za tato rozhodnutí spoluodpovědná vláda.¹¹ Tvoří je sjednávání a ratifikování mezinárodních smluv. Sjednávání mezinárodních smluv však může přenést na vládu nebo s jejím souhlasem na její jednotlivé členy. Dále přijímání vedoucích zastupitelských misí, pověřování a odvolávání vedoucích zastupitelských misí, vyhlášení voleb do Poslanecké sněmovny a do Senátu, jmenování a povyšování generálů, propůjčování a udělování státních vyznamenání, jmenování soudců. Prezident má také právo udělovat amnestii a je vrchním velitelem ozbrojených sil.

Vláda je dle čl. 67 odst. 1 Ústavy České republiky vrcholným orgánem moci výkonné. Je kolektivně odpovědná ze své funkce Poslanecké sněmovně, kterou také žádá o vyslovení důvěry a to nejpozději třicet dní po svém jmenování. Vláda je nadána právem zákonodárné iniciativy, předkládá návrh zákona o státním rozpočtu a návrh státního závěrečného účtu, má také právo vydávat nařízení - normativní právní akty dle čl. 78 odst. 1 Ústavy, smí vyhlásit nouzový stav či navrhnout Parlamentu vyhlášení stavu ohrožení státu nebo válečného stavu.¹²

„Soudní moc vykonávají jménem republiky nezávislé soudy.“¹³ Podle čl. 90 Ústavy jsou soudy povolány k tomu, aby zákonem stanoveným způsobem poskytovaly ochranu práv. Pouze soudce smí rozhodnout o vině a trestu za trestné činy. Ústava v čl. 82 odst. 1 ustanovuje nezávislost soudců při výkonu své funkce a zdůrazňuje jejich nestrannost, která nesmí být nikým ohrožována. Soudce taktéž nelze odvolat proti jeho vůli či přeložit.¹⁴ Lehce mimo soudní soustavu stojí Ústavní soud, který je brán jako samostatný soudní orgán.¹⁵ Ústavní soud plní dva základní úkoly. Prvním z nich je dohlížení na právní normy, aby byly v souladu s ústavními předpisy a mezinárodními závazky státu. Druhým úkolem je zajištění správné aplikace zákonů na konkrétní případy ze strany obecných soudů.¹⁶ Počet soudců Ústavního soudu je patnáct a jsou

¹¹ Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, § 63 odst. 4.

¹² MAN, V., SCHELLE, K., *Základy ústavního práva*, 5. doplněné a aktualizované vydání, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, s. 78 – 80.

¹³ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 210.

¹⁴ Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

¹⁵ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 211.

¹⁶ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 213.

jmenování na dobu deseti let. Do funkce je jmenuje prezident republiky se souhlasem Senátu.¹⁷

1.3. Ústavní systém Italské republiky

1.3.1. Ústavní pořádek

Italská republika je založena na práci a svrchovanosti svého lidu.¹⁸ Ústava Italské republiky vstoupila v platnost 1. ledna 1948 prostřednictvím referenda. Jedná se o ústavu rigidní nelze jí změnit či pozměnit jednoduše, je také polylegální, což znamená, že je tvořena vícero zákony.¹⁹

Ústavní systém Itálie je rovněž založen na dělbě moci mezi moc zákonodárnou (*potere legislativo*), výkonnou (*potere esecutivo*) a soudní (*potere giudiziario*). Jedná se o tzv. tripartitu.

1.3.2. Dělbba moci

Moc zákonodárná je tvořena Parlamentem (*Parlamento*), který se skládá ze Senátu (*Senato*) a Poslanecké sněmovny (*Camera dei deputati*). Italská ústava přijala perfektní bikameralismus, což v praxi znamená, že obě mají stejné funkce a pravomoci, avšak liší se svým složením a odlišným volebním systémem. Hlavním funkcí Parlamentu je projednávání návrhů zákonů.²⁰

Do moci výkonné spadá vláda (*Governo*) a prezident republiky (*Presidente della repubblica*). Vláda je považována za nejvyšší článek exekutivy.²¹ Tvoří ji předseda ministerské rady (*Presidente del Consiglio dei ministri*) jmenovaný prezidentem a ministři (*ministri*), kteří jsou na návrh předsedy taktéž jmenováni prezidentem. Vláda musí mít důvěru obou komor Parlamentu.²² Je nadána zákonodárnou iniciativou a také zákonodárnou pravomocí. Zákonodárná funkce může být vládě delegována na omezenou dobu a pro vymezené předměty jen tehdy, jsou-li stanoveny zásady a určující

¹⁷ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. Ústavní systém České republiky. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 218.

¹⁸ art. 1, Cost.

¹⁹ AIME, C., DI OTTIGLIO, C. *Diritto economia e realtà* 2. Edizione mista. Milano: Tramontana, 2010, s. 21.

²⁰ Dostupné z: (<http://nuovo.camera.it/561?appro=221&Le+linee+essenziali+dell%27ordinamento+costituzionale+italiano>), [cit. 2014-02-02].

²¹ BLAHOŽ, J., BALÁŠ, V., KLÍMA, K. *Srovnávací ústavní právo*. 4 přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s. 167.

²² art. 94, c. 1, Cost.

kritéria. Pak smí přijmout legislativní dekrety vlády (*decreti legislativi*). Tyto dekrety mají sílu zákona. V nutných a mimořádných případech smí vláda vydávat také tzv. dekrety – zákony (*decreti – leggi*). Jedná se o prozatímní opatření s mocí zákona, musí však být schválena ve formě zákona Parlamentem do šedesáti dnů po vyhlášení. Pokud se tak nestane, stanou se neplatnými.²³

Do moci výkonné spadá taktéž prezident republiky. Podle čl. 83 a čl. 85 Ústavy je volen Parlamentem na společné schůzi na dobu sedmi let. Mezi jeho hlavní funkce patří jmenování předsedy ministerské rady (*Presidente del Consiglio dei ministri*), vyhlášení termínů voleb²⁴, rozpouštění komor Parlamentu po promluvě s jejich předsedy²⁵, vyhlášení zákonů po jejich schválení v Parlamentu²⁶, je předsedou Nejvyšší soudcovské radě (*Consiglio superiore della magistratura*)²⁷, uděluje milosti (*la grazia*)²⁸. Taktéž jmenuje pět soudců Ústavního soudu a jmenuje pět doživotních senátorů. Prezident disponuje právem veta zákonů a smí zasílat svá poselství komorám.²⁹

Moc soudní vykonávají soudci jménem lidu, jsou podřízeni pouze zákonu³⁰ a jsou neodvolatelní.³¹ Soustavu soudů upravuje Ústava Italské republiky a další zákony. Mimo tuto soustavu stojí Ústavní soud (*Corte Costituzionale*), který byl zaveden v roce 1947, ale jako takový byl fakticky zřízen až roku 1953 ústavním zákonem č. 1/1953 a zákonem č. 87/1953. V čl. 135 Italské ústavy je popsán způsob i výběr soudců pro Ústavní soud. Jeho hlavní funkcí je podle čl. 134 Ústavy rozhodování ve sporech o ústavních zákonech či aktech s mocí zákona. Rozhoduje také o obžalobě prezidenta republiky podané Parlamentem. Ústavní soud je tvořen patnácti soudci na dobu devíti let. Do funkce jsou voleni Parlamentem, prezidentem republiky a nejvyššími soudy. Každá z těchto institucí má právo volit pět soudců.³²

²³ BLAHOŽ, J., BALÁŠ V., KLÍMA K. *Srovnávací ústavní právo*. 4 přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2011, s 166-167.

²⁴ art. 87, c. 3, Cost.

²⁵ art. 88, c. 1, Cost.

²⁶ art. 87, c. 5, Cost.

²⁷ art. 87, c. 10, Cost.

²⁸ art. 87, c. 11, Cost.

²⁹ ŘÍHOVÁ, B., a kolektiv. *Komparace politických systému II*. Praha: VŠE, 2004, s. 56.

³⁰ art. 101, c. 1 e 2, Cost.

³¹ art. 107, c. 1, Cost.

³² KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2006, s. 395.

2. Nejvyšší zastupitelský sbor

Nejvyšším zastupitelským sborem České a Italské republiky je dvoukomorový Parlament. Toto zřízení bývá označováno jako bikameralismus. Parlament obou zemí se tak skládá z dolní komory Poslanecké sněmovny (*Camera dei deputati*) a horní komory Senátu (*Senato della Repubblica*). Parlament je hlavním představitelem zákonodárné moci.

2.1. Volby do Parlamentu

2.1.1. Volby do Poslanecké sněmovny ČR

Volby do Poslanecké sněmovny České republiky se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení.³³ Všeobecnost znamená, že právo volit má každý zletilý občan bez ohledu na rasu, barvu pleti, pohlaví atd. Rovnost představuje rovnováhu, tedy každý hlas má stejnou váhu a každý volič má pouze jeden hlas. Přímost označuje volbu přímo voličem a nikoli někým jiným, jak je tomu možné například ve Francii a Belgii.³⁴ Tajné hlasování zaručuje voliči možnost hlasovat tajně a nepostižitelně. Zásada poměrného zastoupení pak znamená, že občané neodevzdávají své hlasy pouze jednotlivým kandidátům, ale kandidátním listinám politických stran.

Volby vyhlašuje hlava státu nejpozději devadesát dní před konáním voleb³⁵, a tyto se následně uskutečňují ve 14 volebních okrscích, jelikož se Česká republika skládá ze 14 vyšších územně samosprávných celků.³⁶ Pro občany, kteří žijí mimo území České republiky je dána možnost volit na českých zastupitelských úřadech. Většinou k tomu slouží ambasády. Záleží také na tom, zda se jedná o dlouhodobý či krátkodobý pobyt v zahraničí. Pokud se jedná o první variantu, volič musí zažádat o zapsání do tzv. zvláštního seznamu voličů, který je veden zastupitelským úřadem České republiky. Žádost musí volič zaslat minimálně 40 dní před začátkem voleb spolu s doklady potvrzujícími totožnost žadatele, státní občanství České republiky a bydliště, ve kterém

³³ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. 2.

³⁴ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=301>), [cit. 2013-12-30].

³⁵ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. 3.

³⁶ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 26.

setrvává, tak aby bylo jasné, na jakém zastupitelském úřadě má být zapsán do seznamu voličů.³⁷ Pokud bude volič zapsán do zvláštního seznamu voličů a nebude se v den voleb pohybovat v daném místě, může zažádat o voličský průkaz, se kterým může volit v kterémkoliv volebním okrsku. Jedná-li se o krátkodobý pobyt v zahraničí, volič si může zažádat o voličský průkaz na obecním úřadu svého trvalého pobytu. Má dvě možnosti jak o něj zažádat a to osobně nebo písemně. Žádost však musí obsahovat úředně ověřený podpis žadatele. Úřad tento průkaz vydá pouze patnáct dní před zahájením voleb.³⁸

Aktivní volební právo, které představuje možnost volit je v ČR přiznáno po dovršení věkové hranice 18 let.³⁹ Pasivní volební právo, tedy možnost být zvolen do Poslanecké sněmovny vzniká dle čl. 19 odst. 1 Ústavy dovršením věku 21 let. Poslanci jsou voleni na dobu 4 let. Do Poslanecké sněmovny lze kandidovat pouze prostřednictvím kandidátní listiny a to pod záštitou registrované politické strany, politického hnutí nebo jejich koalice. Je zde podmínka, že těmto sdružením nesmí být pozastavena činnost. Kandidátní listina se podává u příslušného krajského úřadu a každá politická strana, politické hnutí či koalice může podat v každém volebním kraji pouze jednu kandidátní listinu. K registraci kandidátní listiny musí být přiložena patřičná dokumentace a také potvrzení o zaplacení příspěvku na volební náklady ve výši patnáct tisíc korun českých za každý volební kraj.⁴⁰ Dříve se hradila tzv. volební kauce.⁴¹ Ta sloužila k omezení účasti těch politických stran, které mají malý politický stupeň reprezentativnosti. Původní výše kauce byla stanovena ve výši dvou set tisíc korun českých, ale po protestech byla kauce zrušena Ústavním soudem v roce 2001.⁴²

Při volbách do Poslanecké sněmovny si volič vybírá mezi kandidátními listinami jednotlivých politických stran, vždy však jen jednu z nich. Každý volič má však právo na volebním lístku přednostně označit čtyři jména kandidátů. Jedná se o tzv. preferenční

³⁷ Dostupné z: (https://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/volby_do_parlamentu_ceske_republiky/moznosti_pro_obcany_v_zahranici.html) [cit. 2013-12-30].

³⁸ Dostupné z: (https://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/volby_do_parlamentu_ceske_republiky/moznosti_pro_obcany_v_zahranici.html) [cit. 2013-12-30].

³⁹ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. 7.

⁴⁰ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>), [cit. 2013-12-30].

⁴¹ PAVLÍČEK, V. a kolektiv. *Ústavní právo a státověda, II: díl. Ústavní právo České republiky*. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2011, s. 196.

⁴² Nález Ústavního soudu České republiky ze dne 24. ledna 2001, č. 64/2001 Sb.

hlasů. Pokud některý z kandidátů získá 5 nebo více procent hlasů z celkového počtu pro danou stranu, připadne mu mandát jako prvnímu.⁴³

Při volbách do Poslanecké sněmovny se rozděluje 200 poslaneckých mandátů dle zásady poměrného zastoupení s přepočtem mandátů D'Hondtovou metodou. Tato metoda spočívá v přidělování mandátů vícekolově, vždy jeden mandát v každém kole. Postupuje se tak, že se v každém volebním kraji pro každou stranu určí kolový počet hlasů a ta strana, která má kolový počet hlasů nejvyšší, kolo vyhrává a získává mandát toho kola. V prvním kole je kolový součet strany roven počtu hlasů, které strana ve volbách dostala a první mandát získává strana s nejvyšším počtem hlasů. V dalších kolech se potom kolový počet hlasů stran určí jako podíl získaných hlasů strany ku počtu mandátů, které získala v předchozích kolech, zvýšeným o jednu jednotku. Postup se opakuje, dokud nejsou přiděleny všechny mandáty. Rozdělování mandátů se však účastní pouze ty politické strany, které dosáhly uzavírací klauzule, tedy získaly celostátně alespoň pět procent hlasů. K hlasům pro politické strany, které nepřekročily toto kvorum, se nepřihlíží.⁴⁴

2.1.2. Volby do Poslanecké Sněmovny Itálie

Volby do Poslanecké sněmovny Italské republiky se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení. K zásadě poměrného zastoupení se Italská republika vrátila v roce 2005 po dvanácti letech užívání kombinovaného volebního systému.⁴⁵

Aktivní volební právo do Poslanecké sněmovny získává občan Itálie dosažením věku 18 let. Kandidovat ve volbách do Poslanecké sněmovny pak lze po dovršení věku 25 let prostřednictvím kandidátní listiny politické strany či koalice politických stran, do které se politické strany v Itálii často seskupují.⁴⁶ Volby do Poslanecké sněmovny vyhláší prezident republiky a musejí se konat nejpozději do sedmdesáti dnů po skončení funkčního období předcházející Sněmovny.

Do Poslanecké sněmovny je voleno na funkční období pěti let celkem 630 poslanců, z toho 617 poslanců je voleno ve 26 volebních obvodech na území Itálie,

⁴³ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>), [cit. 2013-12-30].

⁴⁴ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>), [cit. 2013-12-30].

⁴⁵ BARTÁKOVÁ, P. *Italský volební systém*. Parlamentní institut: 2006, s. 3.

⁴⁶ Tamtéž, s. 2.

dvanáct poslanců je voleno v zahraničí a jeden poslanec je zvolen v autonomní oblasti Údolí Aosty (Valle d'Aosta).⁴⁷ Pro rozdělení 617 mandátů poslanců volených na území Itálie se používá smíšená volební technika. Prvních 340 mandátů je přiděleno vítězné straně či koalici a to i při dosažení nižšího volebního podílu. Rozdíl mezi přiděleným a fakticky dosaženým počtem mandátů tak představuje volební bonus, jehož účelem je následné vytvoření stabilní vlády. Pokud činí volební podíl vítězné strany více než 340 mandátů, získá strana tolik mandátů, na kolik má podle principu poměrného zastoupení nárok. Zbývající počet mandátů, nejvíce 277, je pak rozdělen mezi ostatní politické strany či koalice. Rozdělování mandátů se však účastní pouze ty samostatně kandidující strany, které celostátně dosáhly čtyřprocentní uzavírací klauzule, dále koalice, které dosáhly celostátní uzavírací klauzule ve výši deset procent a každá politická strana kandidující v rámci koalice, která získala aspoň dvě procenta hlasů.⁴⁸

Občané Itálie žijící v zahraničí mají povinnost nechat se zapsat do Registru Italů trvale žijících v zahraničí („*Anagrafe Italiani residenti all'estero*“ - A.I.R.E.).⁴⁹ Na základě zápisu do tohoto seznamu pak mají právo hlasovat v jednom ze čtyř zahraničních obvodů.

2.1.3. Volby do Senátu ČR

Volby do Senátu České republiky se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady většinového systému.⁵⁰ Kandidát musí v prvním kole voleb získat více jak padesát procent hlasů (nadpoloviční většinu), pokud se chce stát senátorem.⁵¹ Jestliže ani jeden z kandidátů nedosáhne této hranice, vyberou se dva kandidáti s největším počtem hlasů a koná se druhé kolo voleb. Vítězem se stane ten, kdo získá v druhém kole větší počet hlasů.⁵²

Volby do Senátu vyhlašuje hlava státu a konají se v 81 jednomandátových volebních obvodech, jejichž hranice se pravidelně mění na základě počtu obyvatel k 1. lednu daného volebního roku.⁵³ Senátní volby se konají každé dva roky, jelikož se

⁴⁷ BARTÁKOVÁ, P. *Italský volební systém*. Parlamentní institut: 2006, s. 2.

⁴⁸ KUTA, M. *Italské parlamentní volby 2013*. Parlamentní institut: 2013, s. 3.

⁴⁹ Dostupné z: (http://www.esteri.it/MAE/IT/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/AIRE.htm), [cit. 2013-12-29].

⁵⁰ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 1 odst. 2.

⁵¹ Tamtéž, § 75.

⁵² Tamtéž, § 76.

⁵³ Tamtéž, § 59.

Senát obměňuje po částech, vždy v jedné své třetině. To znamená, že každé dva roky získá 27 senátorů nový šestiletý mandát.⁵⁴

Aktivní volební právo do Senátu je přiznáno dovršením věku 18 let.⁵⁵ Hranice pasivního volebního práva pak byla oproti volbám do Poslanecké sněmovny ČR posunuta. Do Senátu může být podle čl. 16 odst. 2 Ústavy zvolen pouze občan, kterému je nejméně 40 let. Kandidovat ve volbách do Senátu může jak člen politické strany či koalice, tak i nezávislý kandidát.⁵⁶ Ten však musí doložit svou kandidaturu peticí s jedním tisícem podpisů voličů z obvodu, ve kterém chce kandidovat.⁵⁷

Každý kandidát musí podat svou přihlášku do voleb na pověřeném obecním úřadu daného volebního obvodu⁵⁸ a to s dalšími náležitostmi, kterými jsou doklad o státním občanství, vlastnoručně podepsané prohlášení o kandidatuře a také potvrzení o zaplacení kauce.⁵⁹ Tato kauce je stanovena na dvacet tisíc korun českých. Kauce je vrácena, pokud kandidát získá minimálně šest procent hlasů z celkového počtu hlasů v daném volebním obvodu.⁶⁰ Po registraci obecní úřad zajistí vytištění hlasovacích lístků. Na lístku je uvedeno jméno kandidáta a číslo, které si vylosoval. Tyto hlasovací lístky musí být ve všech volebních obvodech napsány stejným písmem a musí mít stejný formát. Starostové jsou povinni zajistit doručení volebních lístku voličům minimálně tři dny před začátkem voleb.⁶¹

2.1.1. Volby do Senátu Itálie

Volby do Senátu Italské republiky se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení. Oproti Poslanecké sněmovně však dochází k rozdělování mandátů na regionální a nikoliv celostátní úrovni.⁶²

⁵⁴ Zákon č. 247/1995 Sb. o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, § 56.

⁵⁵ Tamtéž, § 1 odst. 7.

⁵⁶ Tamtéž, § 60 odst. 1.

⁵⁷ Tamtéž, § 61 odst. 2 písm. d).

⁵⁸ Tamtéž, § 60 odst. 4.

⁵⁹ Tamtéž, § 61 odst. 2.

⁶⁰ Tamtéž, § 61 odst. 2 písm. e).

⁶¹ Tamtéž, § 67.

⁶² KUTA, M. Italské parlamentní volby 2013. Parlamentní institut: 2013, s. 3.

Aktivní volební právo je zaručeno občanům Itálie po dovršení věku 25 let. Kandidovat a být zvoleni na funkční období pěti roků mohou občané až po dosažení věku 40 let.⁶³

Do Senátu je voleno 315 senátorů ve dvaceti volebních obvodech.⁶⁴ Podle čl. 57 odst. 2 Ústavy nemá žádná oblast méně než sedm senátorů, až na jeden mandát, který je přidělen Údolí Aosty (Valle d'Aosta) a dva Molise. Šest senátorů potom volí občané zapsaní do Registru Italů žijících trvale v zahraničí (*A.I.R.E.*).⁶⁵

Při rozdělování mandátů v jednotlivých volebních obvodech získává vítězná politická strana či koalice automaticky alespoň 55% mandátů, jako u voleb do Poslanecké sněmovny je tak zaveden volební bonus. Do skrutinia postupují pouze politické strany, které získaly nejméně osm procent platných hlasů, koalice se ziskem dvaceti procent hlasů a politické strany kandidující v koalici, které získaly minimálně tři procenta platných hlasů.⁶⁶

Senát se však neskládá pouze ze senátorů volených občany v řádných volbách. Prezident republiky je oprávněn jmenovat během svého funkčního období až pět doživotních senátorů. Navíc se po skončení svého prezidentského mandátu sám stává doživotním senátorem.⁶⁷

⁶³ art. 58, c. 1 e 2, Cost.

⁶⁴ KUTA, M. Italské parlamentní volby 2013. Parlamentní institut: 2013, s. 4.

⁶⁵ Dostupné z: (http://www.esteri.it/MAE/IT/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/AIRE.htm), [cit. 2013-12-28].

⁶⁶ KUTA, M. Italské parlamentní volby 2013. Parlamentní institut: 2013, s. 4.

⁶⁷ art. 59, c. 1 e 2, Cost.

2.2. Orgány komor Parlamentu

2.2.1. Orgány Poslanecké sněmovny ČR

Podle čl. 31 odst. 1 Ústavy zřizuje Poslanecká sněmovna jako své orgány výbory a komise. Pro úplnost si dovolím do této kapitoly zařadit také funkcionáře Sněmovny podle platného zákona o jednacím řádu Poslanecké sněmovny.

Povinně zřizovány jsou mandátový a imunitní výbor, petiční výbor, rozpočtový výbor, organizační výbor, kontrolní výbor, volební výbor a výbor pro evropské záležitosti.⁶⁸ Další výbory, které může Poslanecká sněmovna zřídít, jsou např. hospodářský výbor, ústavně právní výbor, výbor pro bezpečnost, výbor pro obranu, výbor pro sociální politiku nebo výbor pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu, výbor pro veřejnou správu a regionální rozvoj, výbor pro zdravotnictví, výbor pro životní prostředí, zahraniční výbor či zemědělský výbor.⁶⁹

Výbory jsou odpovědné Sněmovně za svou činnost. Projednávají otázky a věci, které jim sama Sněmovna přikáže, jsou pracovně specializovanými orgány Sněmovny. Jejich členové mohou být pouze poslanci, avšak nikoli členové vlády. Každý výbor má svého předsedu, kterého si zvolí členové výboru na svém prvním zasedání, volbu pak musí potvrdit Sněmovna. Předsedou se stává jeden z členů výboru. Dále se volí místopředsedové a ověřovatelé výboru. Posléze předseda jmenuje jednoho člena výboru jako zpravodaje. Jeho úkolem je vždy informovat o věci, která se má projednávat.⁷⁰

Schůze výborů jsou veřejné až na výjimku organizačního, mandátového a imunitního výboru – ty jsou vždy neveřejné.⁷¹ Výbory mohou pořádat společná setkání, dokonce mohou společně přijímat usnesení, ale hlasování se vždy koná odděleně.⁷² Schůzi se účastní osoby, které k tomu mají zákonné oprávnění. Jsou to tedy osoby, které mají oprávnění se účastnit schůzí Sněmovny. Pokud mají členové výboru dotaz na člena vlády, pak je tento povinen se dostavit a podat doplňující informace, pokud mu v tom nebrání zákony nebo jiné zákazy.⁷³ Schůze výboru jsou zaznamenány buď to

⁶⁸ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, 3 § 32.

⁶⁹ Tamtéž.

⁷⁰ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 152 – 155.

⁷¹ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=194>), [cit. 2013-12-30].

⁷² GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 155.

⁷³ Tamtéž.

pisemným, nebo zvukovým záznamem. Pokud to výbor uzná za vhodné, může zřídit tzv. podvýbor. Ten se zabývá otázkou nebo souborem otázek, který mu samotný výbor svěřil k vyřešení.⁷⁴

Komise se dělí na stálé a dočasné, jsou vytvářeny pro věci, které nemají v pravomoci výbory. Na rozdíl od výborů se členy mohou stát i neposlanci.⁷⁵ Poslanecká sněmovna zřizuje zpravidla tři druhy komisí a to komise vyšetřovací, komise vzniklé na základě zvláštních zákonů a komise založené na základě jednacího řádu Poslanecké sněmovny.⁷⁶

Komise vyšetřovací má jiné postavení než ostatní orgány, může být zřízena pouze na návrh jedné pětiny všech poslanců Poslanecké sněmovny. Tato komise má za úkol vyšetřit věci veřejného zájmu. Má stanovenou lhůtu, do které musí předložit výsledky svého šetření. Jednání této komise jsou zpravidla veřejné, ale člen komise může podat návrh na neveřejné jednání.⁷⁷

Funkcionáři Poslanecké sněmovny se dělí na předsedu a místopředsedy.⁷⁸ Předseda a místopředsedové mohou být členy pouze organizačního výboru.⁷⁹ Základní pravomoci předsedy můžeme rozdělit celkem do tří kategorií. První z těchto kategorií je vnitřní pravomoc, která obsahuje svolávání, zahajování a ukončování schůzí Poslanecké sněmovny, vyhlásování stavu legislativní nouze či vydání souhlasu k předání poslance, který byl zadržen za spáchání trestného činu. Druhou kategorií je diplomatická pravomoc, která je spojena se zahraničními cestami předsedy, přijímáním zahraničních delegací či jednání s diplomaty. A třetí kategorie obsahuje tzv. zvláštní pravomoci, pod kterými je myšleno navrnutí jmenování předsedy vlády nebo vykonávání části pravomocí prezidentského úřadu, pokud prezident není schopen je ze závažných důvodů vykonávat.⁸⁰ Předsedu Sněmovny si podle čl. 29 odst. 1 Ústavy volí sami poslanci a to

⁷⁴ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 155.

⁷⁵ Tamtéž.

⁷⁶ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=195>), [cit. 2013-12-31].

⁷⁷ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 48.

⁷⁸ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 29,30.

⁷⁹ SYLLOVÁ, J., KOLÁR, P., KYSELA, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 183.

⁸⁰ SYLLOVÁ, J., KOLÁR, P., KYSELA, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*, 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 184 – 185.

na první ustavující schůzi po volbách do Poslanecké sněmovny na návrh poslaneckých klubů.⁸¹

Předseda Poslanecké sněmovny může mít několik svých zástupců, tedy místopředsedů. Jejich počet není Ústavou ani zákonem přesně určen.⁸² Sám předseda stanoví pořadí, ve kterém jej budou zastupovat v době jeho nepřítomnosti.⁸³

2.2.2. Orgány Poslanecké sněmovny Itálie

Mezi orgány Poslanecké sněmovny (*Camera dei deputati*) řadíme podle platného jednacího řádu (*Regolamento della Camera*) komise (*Commissioni*), výbory (*Comitati*), předsedu (*Presidente*), předsednictvo (*Ufficio di presidenza*) a parlamentní kluby (*Gruppi parlamentari*).⁸⁴

Parlamentní komise (*Commissioni parlamentari*) jsou kolektivním orgánem Parlamentu Italské republiky (*Parlamento della Repubblica Italiana*). V těchto komisích jsou projednávány návrhy zákonů, dříve než je projednává a schvaluje Parlament. V komisích musí být dodržován poměr zastoupení všech parlamentních skupin. Komise se skládají ze stálých komisí (*Commissioni permanenti*), speciálních komisí (*Commissione spechiali*), vyšetřovacích komisí (*Commissioni d'inchiesta*) a komisí parlamentních (*Commissioni bicamerali*).

Stálé komise jsou zřizovány na začátku každého volebního období a obměňují se každé dva roky, přičemž členové mohou být voleni opakovaně.⁸⁵ Jednací řád určuje přesný počet stálých komisí. Mají kompetence v následujících předmětech a to v ústavních záležitostech, spravedlnosti, zahraničních věcech a emigraci, obraně, rozpočtu, státní pokladny, financování, kultuře vědě, vzdělání, životní prostředí, v územní veřejné práci, dopravě poštovních službách, telekomunikaci, výrobě, obchodu, cestovním ruchu, veřejném a soukromém sektoru, sociálních věcech, zemědělství a neposledně v politikách Evropské Unie.⁸⁶ Předseda Poslanecké sněmovny (*Presidente della camera*) dále specifikuje další rozsah kompetencí každé stálé komise.⁸⁷ Ty

⁸¹ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 116 odst. 1.

⁸² PAVLÍČEK, V. a kolektiv. *Ústavní právo a státověda, II: díl. Ústavní právo České republiky*. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2011, s. 240.

⁸³ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 30.

⁸⁴ Dostupné z: (http://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg17/file/conoscere_la_camera/DA_SITO_25_settembre_2012.pdf), [cit. 2014-01-26].

⁸⁵ Il Regolamento della Camera, capo 5, art. 20, c. 5.

⁸⁶ Il Regolamento della Camera, capo 5, art. 22, c. 1.

⁸⁷ Il Regolamento della Camera, capo 5, art. 22, c. 1, 1-bis.

zastávají rozhodující roli v procesu tvoření zákonů, jelikož zkoumají návrhy zákonů, které vláda (*Governo*) zasílá Parlamentu (*Parlamento*) ke schválení. Komise mohou zřizovat stálé výbory (*Comitati permanenti*), které zkoumají záležitosti, které spadají do jejich kompetencí.⁸⁸

Komise speciální (*Commissioni speciali*) mohou být zřizovány komorou, aby odrážely postavení skupin (*gruppi*).⁸⁹

Vyšetřovací komise (*Commissioni d'inchiesta*) mohou být zřizovány podle čl. 82 Italské ústavy a tedy pro šetření a vyšetření věci ve veřejném zájmu přičemž tyto komise mají stejnou pravomoc a omezení jako soudní orgány.

Parlamentní komise (*Commissioni bicamerali*) jsou složené z poslanců podle zásady proporcionality, jak požaduje zákon a tak v nich musejí být zastoupeny všechny skupiny (*gruppi*).

Komora (*Camera*) smí kromě předešlých komisí, také zřídit komise dočasné (*Commissioni temporanee*), kterým svěří speciální úkol. Po dokončení tohoto úkolu jsou komise zrušeny.⁹⁰

„Giunta“ je speciální pojmenování výboru a tady nadále budu používat originální pojmenování. „Giunta“ je jmenována předsedou Poslanecké sněmovny což je hlavní rozdíl mezi komisemi a těmito výbory.⁹¹ Jejich úkoly jsou především spjaté se správným fungováním, organizací činnosti komory a nezávislosti Parlamentu ve vztahu k jiným orgánům. Jedná se o výbor pro vydávání poslanců k trestnímu stíhání (*Giunta per le autorizzazioni*), volební výbor (*Giunta delle elezioni*) a organizační výbor (*Giunta per il Regolamento*).⁹²

Mezi další orgány Poslanecké sněmovny řadíme výbory (*Comitati*). Jedním z takovýchto výboru je Výbor legislativní moci (*Comitato per la legislazione*) skládající se z deseti poslanců (*deputati*), kteří jsou vybráni Předsedou poslanecké sněmovny, přičemž musí být zajištěno rovnocenné postavení většiny a opozice.⁹³ Členové výboru

⁸⁸ Il Regolamento della Camera, capo 5. art. 22, c. 4.

⁸⁹ Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/738>), [cit. 2014-01-26].

⁹⁰ Dostupné z: (http://latribuna.corriere.it/dynuni/dyn/allegati/PDF_codici/compendi/Diritto_Pubblico.pdf), [cit. 2014-01-26].

⁹¹ Tamtéž.

⁹² Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/735>), [cit. 2014-01-26].

⁹³ Il Regolamento della Camera, Capo 4, art. 16, bis-16, c. 1.

se střídají v jejím předsednictví, které trvá šest měsíců.⁹⁴ Výbor vyjadřuje komisi své názory k návrhům zákonů, které zkoumá.⁹⁵

Hlavním funkcionářem Poslanecké sněmovny je její předseda (*Presidente della Camera*). Je jedním ze tří nejvyšších ústavních představitelů, po prezidentovi republiky a předsedovi Senátu (*Presidente del Senato della Repubblica Italiana*). Je volen na prvním zasedání zákonodárního sboru tajnou volbou. Kandidát musí v prvním kole získat nejméně dvě třetiny hlasů členů komory, dvě třetiny hlasů v druhém kole a absolutní většinu ve třetím kole.⁹⁶ Úkoly předsedy jsou reprezentovat Poslaneckou sněmovnu, řídit a moderovat diskuse, udržet pořádek a dohled během zasedání, pokládat otázky. Dále předsedá orgánům, které mají klíčové kompetence v organizaci práce a činnosti komory. Jedná se o předsednictvo (*Ufficio di Presidenza*), konferenci předsedů skupin (*Conferenza dei Presidenti di Gruppo*) a výboru pro otázky jednacího řádu (*Giunta per il Regolamento*).

Předsednictvo se skládá ze čtyř viceprezidentů (*vicepresidenti*), třech kvestorů (*questori*) a osmi tajemníků (*segretari*). Jedna z jeho hlavních funkcí je schvalování předběžného návrhu na rozpočet a také schvaluje závěrečnou účetní zprávu Poslanecké sněmovny připravenou kvestory.⁹⁷

Parlamentní kluby (*Gruppi parlamentari*) tvoří podle platného jednacího řádu poslanci, kteří musí nahlásit nejpozději do dvou dnů před novým zasedáním, do které skupiny chtějí být zapsáni a činí tak hlavnímu tajemníkovi komory (*Segretario generale della Camera*).⁹⁸ Parlamentní kluby velmi často odpovídají názvům politických stran, které v zemi již existují a jsou reprezentovány v komoře.⁹⁹

2.2.3. Orgány Senátu ČR

Senát má dle čl. 31 odst. 1 Ústavy pravomoc vytvářet výbory a komise. Senátem povinně zřizovány jsou organizační výbor a mandátový a imunitní výbor.¹⁰⁰ Senát si dále může podle vlastních potřeb zřizovat ústavně-právní výbor, výbor pro hospodářství, zemědělství a dopravu, výbor pro územní rozvoj, veřejnou správu a

⁹⁴ Il Regolamento della Camera, Capo 4, art. 16. bis-16, c. 2.

⁹⁵ Tamtéž, c. 3.

⁹⁶ Il Regolamento della Camera, Capo 2, art. 4, c. 2.

⁹⁷ Tamtéž, art. 12, c. 2.

⁹⁸ Il Regolamento, Capo 3, art. 14, c. 3.

⁹⁹ Dostupné z: <http://www.camera.it/leg17/741>, [cit. 2014-01-28].

¹⁰⁰ Zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů, § 36 odst. 1.

životní prostředí, výbor pro vzdělávání, vědu, kulturu, lidská práva a petice, výbor pro zahraniční věci, obranu a bezpečnost, výbor pro záležitosti Evropské unie, výbor pro zdravotnictví a sociální politiku.¹⁰¹

Výbory jsou přímo odpovědné za svou činnost Senátu, který jim určí, čemu se budou věnovat, přičemž může nastat situace, kdy výbory začnou jednat ze své vlastní iniciativy. Jedním z nejdůležitějších úkolů Senátu je projednávání návrhů zákonů a navrnutí dalšího postupu, které jim jsou zaslány Poslaneckou sněmovnou.¹⁰² Předsedu výboru si volí sami členové a Senát jej musí následně potvrdit. Může nastat situace, kdy Senát nepotvrdí tohoto předsedu. V tom případě následuje nová volba předsedy, která je ohraničená časovou lhůtou. Pokud si členové do této doby nezvolí nového předsedu, učiní tak samostatně Senát.¹⁰³ Členové si sami volí místopředsedu a ověřovatele výboru. Samotné výbory si mohou zřizovat podvýbory, které se zabývají otázkami nebo souborem otázek, které jim nařídí výbory. Výsledky svého šetření předkládají výborům, kterým jsou rovněž odpovědny.¹⁰⁴

Senátor musí být členem aspoň jednoho výboru. Členem více výborů však může být pouze, jde-li o členství ve výboru organizačním nebo výboru mandátovém a imunitním.¹⁰⁵ Toto je jediná výjimka. Předsedou může být senátor pouze v jednom výboru.¹⁰⁶

Schůze výborů jsou veřejné až na výjimku organizačního výboru a mandátového a imunitního výboru. Těchto schůzí se mohou účastnit pouze osoby oprávněné a osoby, které byli k tomuto jednání pozváni.¹⁰⁷

Senát zřizuje ze senátorů a dalších osob, které nejsou senátory, stálé nebo dočasné komise a stanovuje jim úkoly. Komise se zřizují zejména pro úkoly dotýkající se působnosti více orgánů Senátu anebo pro úkoly, které nejsou v působnosti žádného

¹⁰¹ Dostupné z: (http://www.senat.cz/organy/index.php?ke_dni=6.1.2014&O=9&lng=cz&par_1=V), [cit. 2014-01-06].

¹⁰² KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 215.

¹⁰³ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 215.

¹⁰⁴ Zákon č. 107/1999 Sb. o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů, § 42.

¹⁰⁵ Tamtéž, § 37 odst. 1.

¹⁰⁶ Tamtéž, § 37 odst. 2.

¹⁰⁷ Tamtéž, § 40 odst. 2, § 41 odst. 2.

ze Senátem zřízených orgánů.¹⁰⁸ Může se jednat o dlouhodobé projekty, které se zabývají styky občanů České republiky v zahraničí.¹⁰⁹

Předseda Senátu je důležitá funkce. V jeho pravomoci je reprezentace Senátu navenek, přijímání slibu prezidenta republiky či jeho odstoupení z funkce, podepisuje zákonná opatření a usnesení Senátu, svolává, zahajuje a ukončuje jeho schůzi a další. Jednou z významných funkcí je zastupování prezidenta republiky ve výkonávání jeho pravomocí, pokud nastanou podmínky, kdy hlava státu není způsobilá vykonávat svůj úřad a zároveň je Poslanecká sněmovna rozpuštěna nebo je úřad neobsazen.¹¹⁰

Svého předsedu si volí sami senátoři a to vždy po volbách do třetiny Senátu, obvykle po dvouletém funkčním období. Tak jako je tomu u Poslanecké sněmovny, tak i předseda Senátů má své místopředsedy, které sám navrhne a posléze je Senát schvaluje. Místopředsedové často bývají členy komisí, podvýborů a organizačního výboru. Členy ostatních výborů být nesmějí.¹¹¹

2.2.4. Orgány Senátu Itálie

Hlavními orgány Senátu (*Senato*) Italské republiky jsou komise (*Commissioni*), výbory (*Giunta*), předseda (*Presidente*), rada předsednictva (*Consiglio di Presidenza*) a parlamentní kluby (*Gruppi parlamentari*).¹¹²

První skupinu orgánů tvoří komise. Tyto komise dále dělíme na komise stálé (*Commissione permanenti*), komise zvláštní (*Commissioni speciali*) a vyšetřovací komise (*Commissioni d'inchiesta*).¹¹³

Hlavním úkolem komisí je prozkoumávání návrhů zákonů, které spadají do jejich kompetencí a následně přednášejí své zjištění na zasedání. Komise také vyvíjejí poradní činnost (dalším komisím či zasedání).¹¹⁴

¹⁰⁸ Zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů, § 43 odst. 1.

¹⁰⁹ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 217.

¹¹⁰ SYLLOVÁ, J., KOLÁŘ, P., KYSELA, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*, 2. podstatně přepracované vydání, Praha: Linde 2008, s. 186.

¹¹¹ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 213.

¹¹² Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1095>), [cit. 2014-01-06].

¹¹³ Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1095>), [cit. 2014-01-06].

¹¹⁴ Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1023>), [cit. 2014-01-06].

Počet stálých komisí je podle platného jednacího řádu čtrnáct. Nyní se jedná o komise ústavních záležitostí, justice, zahraničních záležitostí a emigrace, obrany, ekonomického plánování a rozpočtu, financování a státní pokladny, veřejného vzdělání, kulturního dědictví, vědeckého výzkumu, zábavy a sportu, veřejných prací a komunikací, zemědělství a potravinářské výroby, komise průmyslu, obchodu a cestovního ruchu, komise práce a sociálního zabezpečení, komise pro zdravotnictví, komise pro území a životní prostředí a neposledně komise pro politiky Evropské unie.¹¹⁵

Komise zvláštní (*Commissioni speciali*) zahrnují mimořádnou komisi pro lidská práva (*Commissione straordinaria diritti umani*), komise pro přijímání zákonných opatření (*Commissione speciale su atti urgenti del Governo*) a výbor pro otázky italských občanů v zahraničí (*Comitato per le questioni degli italiani all'estero*).¹¹⁶

Jednokomorové vyšetřovací komise (*Commissioni di inchiesta monocamerale*) jsou tvořeny vyšetřovací komisí pro pracovní úrazy (*Commissioni di inchiesta sugli infortuni sul lavoro*), vyšetřovací komisí pro otázky právních sporů (*Commissioni contenziosa*) a radou pro otázky odvolání proti rozhodnutí vyšetřovací komise pro otázky právních sporů (*Consiglio di garanzia*).

Výbory jsou v Senátu zastoupeny výborem pro otázky jednacího řádu Senátu (*Giunta Regolamento*), dočasným výborem pro ověřování pravomocí (*Giunta provvisoria per la verifica dei poteri*), volebním a imunitním výborem (*Giunta elezioni e immunità*).

Předseda Senátu (*Presidente del Senato*) je druhou nejsilnější postavou v Itálii jelikož smí zastupovat prezidenta republiky za jeho nepřítomnosti.¹¹⁷ Volba předsedy se koná tajným hlasováním a pro získání tohoto postu je zapotřebí získat nadpoloviční většinu hlasů všech členů Senátu.¹¹⁸ Náplň funkce předsedy je reprezentace Senátu navenek, řízení aktivit orgánů, jejímž je členem, dohlíží na dodržování jednacího řádu, řídí diskuzi a hlasování, pokládá otázky a stará se o správné fungování a činnost celého Senátu.

¹¹⁵ Il Regolamento del Senato, Capo 6, art. 22, c. 1.

¹¹⁶ Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1095>), [cit. 2014-01-06].

¹¹⁷ art. 86, c. 1, Cost.

¹¹⁸ Il Regolamento del Senato, Capo 2, art. 4.

Rada předsednictva (*Consiglio di Presidenza*) představuje nejvyšší bod správy Senátu. Skládá se z jejího předsedy, který ji vede, čtyř místopředsedů, kteří se postupně střídají v zastupování v době nepřítomnosti předsedy, tří kvestorů a osmi tajemníků, kteří napomáhají předsedovi. Složení této rady musí odrážet zastoupení všech parlamentních skupin. Hlavní náplní rady je schválení jednacího řádu (*Regolamento*) Senátu, vytvoření a schválení rozpočtu Senátu, jmenuje hlavního tajemníka na návrh předsedy a schvaluje vnitřní předpisy.¹¹⁹

Parlamentní kluby (*Gruppi parlamentari*) jsou složené ze senátorů, kteří musí do tří dnů od zahájení nového zasedání nahlásit, ke které parlamentnímu klubu chtějí patřit.¹²⁰ Parlamentní klub musí čítat nejméně deset členů.

¹¹⁹ Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1085>), [cit. 2014-01-26].

¹²⁰ Il Regolamento del Senato, Capo 4, art. 14, c. 2.

2.3. Právomoci komor Parlamentu a jejich členů

2.3.1. Právomoci Poslanecké sněmovny ČR

Mezi právomoci Poslanecké sněmovny patří projednávání a schvalování návrhů zákonů, vydává poslance k soudu, pokud se dopustil trestného činu a příslušný orgán o to zažádal, volí Veřejného ochránce práv (ombudsmana) a také volí a odvolává členy Nejvyššího kontrolního úřadu.¹²¹ Mezi výlučné právomoci patří schvalování státního rozpočtu a státního závěrečného účtu a vyslovování důvěry či nedůvěry vládě.

Poslanecká sněmovna je vybavena kontrolní pravomocí, jejímž prostřednictvím kontroluje činnost vlády a jejich orgánů. Nástrojem pro tuto kontrolu je dotazování se člena vlády poslancem. Jedná se o tzv. interpelace. Dále je vybavena kreační pravomocí, díky níž může vytvářet další orgány, které jsou jí ve většině případů odpovědné, a tedy musí vykazovat za určité období zprávy o své činnosti.¹²²

Právomoci obou komor Parlamentu jsou v některých případech propojené. Znamená to, že obě komory se musejí usnést na společném rozhodnutí. To platí u ratifikace mezinárodních smluv, vyhlášení válečného stavu, ohrožení státu či vyslání ozbrojených sil mimo území republiky.¹²³

2.3.2. Právomoci Poslanecké sněmovny Itálie

Poslanecká sněmovna Italské republiky je vybavena kontrolní a kreační pravomocí. Kontrolní pravomoc se vztahuje na vládu, která musí požádat o důvěru obou komor Parlamentu z důvodu setrvání v úřadu. Projevem kreační pravomoci je možnost vytvářet vyšetřovací komise, které mají stejné právomoci a stejná omezení jako orgány soudní moci.¹²⁴

Dále je Poslanecká sněmovna nadána pravomocí schvalovat roční státní rozpočet (*bilancio annuale*), který jí předkládá vláda.¹²⁵

¹²¹ zákon č. 90/1995 Sb. o jednání řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 50, odst. 1.

¹²² GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 135-140.

¹²³ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 135.

¹²⁴ art. 82, Cost.

¹²⁵ art. 81, Cost.

Poslanecká sněmovna má pravomoc vyjadřovat se k ratifikaci některých mezinárodních smluv, jež jsou politické povahy, nebo těch, které přinášejí finanční zatížení, změnu území či zákonů nebo se týkají rozsudku či soudního řízení.¹²⁶

Poslanecká sněmovna se spolupodílí na tvorbě zákona, který je zapotřebí k vyhlášení amnestie. Díky tomuto zákonu smí posléze prezident republiky amnestii udělit.¹²⁷ Vyhlášení válečného stavu¹²⁸ a volba hlavy státu, kterou volí obě komory na společném zasedání Parlamentu, spadají také do pravomocí Sněmovny.¹²⁹

Poslanecká sněmovna samozřejmě zastává jednu z nejdůležitějších pravomocí a to legislativní funkci (*funzione legislativa*). Návrhy zákonů podává vláda a další instituce komorám, které je následně podle platného jednacího řádu projednávají v komisích či výborech a poté je sama komora schválí konečným hlasováním.¹³⁰

2.3.3. Pravomoci Senátu ČR

Pravomoci Senátu jsou v některých případech spjaté s pravomocemi Poslanecké sněmovny. Jedná se především o ratifikaci mezinárodních smluv, o smlouvy z nichž České republice vzniká členství v mezinárodní organizaci, dále o smlouvy mírové, spojenecké a hospodářské tedy obecné povahy, vyhlášení válečného stavu, ohrožení státu či vysílání ozbrojených sil mimo území republiky.¹³¹

Senát nemá kontrolní pravomoc vůči vládě, protože ta je dle čl. 68 odst. 1 Ústavy odpovědná pouze Poslanecké sněmovně.

Mezi výlučné pravomoci Senátu patří navrhnout Poslanecké sněmovně kandidáty na ombudsmana (veřejného ochránce práv).¹³² Senát vydává souhlas k zahájení trestního řízení senátora či soudce Ústavního soudu.¹³³ Dává také souhlas hlavě státu jmenovat soudce Ústavního soudu.¹³⁴

¹²⁶ art. 80, Cost.

¹²⁷ art. 79, Cost.

¹²⁸ art. 78, Cost.

¹²⁹ art. 83, Cost.

¹³⁰ art. 72, Cost.

¹³¹ GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013, s. 135.

¹³² Zákon č. 349/1999 Sb. o Veřejném ochránci práv, § 2 odst. 1.

¹³³ Zákon č. 1/1993 Sb. ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY, ve znění pozdějších předpisů, § 27 odst. 1. ve znění pozdějších předpisů,

¹³⁴ Zákon č. 1/1993 Sb. ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY, ve znění pozdějších předpisů, § 84 odst. 2.

2.3.4. Právní moc Senátu Itálie

Právní moc Senátu můžeme rozdělit na právní moc legislativní (*funzione legislativa*), právní moc kontrolní (*funzione di controllo politico*) a právní moc politickou (*funzione di indirizzo politico*).¹³⁵

Legislativní právní moc je jednou z nejdůležitějších, jelikož se jedná o přípravu, projednávání a schvalování zákonů.¹³⁶

Kontrolní právní moc zahrnuje především vyslovení důvěry (*fiducia*) či nedůvěry (*sfiducia*) vládě. Senát mimo jiné provádí kontrolu vlády pomocí kontrolních prostředků. Jedná se především o dotazování (*interrogazioni*), prostřednictvím otázek mířených buď to na vládu jako celek, nebo přímo na zainteresovaného ministra. Dalším prostředkem jsou interpelace (*interpellanze*) – jedná se o písemné otázky vládě ne o jednotlivých věcech, ale s náměty pro řízení vzhledem k jevům, které zahajují její politiku.¹³⁷

Politická právní moc určuje cíle národní politiky a volí prostředky k jejich dosažení.¹³⁸

Mezi další právní moc Senátu patří vytváření vyšetřovací komise (*commissione d'inchiesta*)¹³⁹, schvalování státního rozpočtu (*bilancio dello stato*)¹⁴⁰, vyjadřování se k ratifikaci mezinárodních smluv.¹⁴¹ Dále je Senát nadán právní mocí vyhlásit válečný stav a v neposlední řadě je nadán právní mocí volby hlavy státu.¹⁴² Spolupodílí se na tvorbě zákona, díky kterému smí prezident vyhlásit amnestii.

¹³⁵ Dostupné z: (http://www.senato.it/documenti/repository/relazioni/libreria/brochure_funzioni.pdf), [cit. 2014-01-26].

¹³⁶ Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1095>), [cit. 2014-01-26].

¹³⁷ Dostupné z: (http://www.senato.it/documenti/repository/relazioni/libreria/brochure_funzioni.pdf), [cit. 2014-01-26].

¹³⁸ Tamtéž.

¹³⁹ art. 82, c. 1. Cost.

¹⁴⁰ art. 81, c. 1. Cost.

¹⁴¹ art. 80, Cost.

¹⁴² art. 83, c. 1. Cost.

2.4. Zákonodárny proces

2.4.1. Zákonodárny proces v České republice

Ústava České republiky rozlišuje tři typy zákonodárné procedury. Zaprvé přijímání návrhů zákonů ve standardním legislativním procesu, na který se v této práci dále zaměřím. Zadruhé přijímání návrhů zákonů, k jejichž přijetí je zapotřebí souhlasu obou komor Parlamentu. Těmi jsou ústavní zákony, volební zákony, zákon o jednacím řádu Senátu a zákon o zásadách jednání a styku obou komor Parlamentu mezi sebou, jakož i navenek, který však nebyl doposud přijat. Zatřetí přijímání návrhů zákonů v jediné komoře, které se v České republice týká pouze zákona o státním rozpočtu přijímaného výhradně Poslaneckou sněmovnou.¹⁴³

Právo předkládat návrhy zákonů má v České republice poslanec, skupina poslanců, Senát jako celek, vláda a zastupitelstvo vyššího územně samosprávného celku.¹⁴⁴ Návrh zákona se předkládá předsedovi Poslanecké Sněmovny, který jej následně postoupí organizačnímu výboru.¹⁴⁵ Současně s tím je návrh rozeslán všem poslancům a poslaneckým klubům. Pokud není předkladatelem návrhu vláda, nechá předseda Poslanecké sněmovny zaslat návrh i vládě, která má třicet dnů na to, aby k návrhu vyjádřila své stanovisko, tedy souhlas případně souhlas s připomínkami nebo nesouhlas.¹⁴⁶ Návrh zákona musí obsahovat přesné znění toho, na čem se má Sněmovna usnést.¹⁴⁷

Spolu s návrhem musí předkladatel návrhu zákona předložit důvodovou zprávu, ve které zhodnotí platný právní stav, vysvětlí nezbytnost nové úpravy, popíše předpokládané dopady na veřejné rozpočty a objasní soulad návrhu s ústavním pořádkem a mezinárodními smlouvami.¹⁴⁸

Projednávání návrhů zákonů se rozděluje do tzv. čtení. Prvním čtením návrhu je myšleno první projednávání v plénu Poslanecké sněmovny. První čtení uvádí návrhováte, který návrh zákona do Poslanecké sněmovny předložil. Po něm vystoupí zpravodaj, kterého určil organizační výbor či předseda Sněmovny. Poté se vede obecná

¹⁴³ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173>), [cit. 2014-02-08].

¹⁴⁴ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 86 odst. 1.

¹⁴⁵ Tamtéž, § 87 odst. 1.

¹⁴⁶ Tamtéž, § 87 odst. 2.

¹⁴⁷ Tamtéž, § 86 odst. 2.

¹⁴⁸ Tamtéž, § 86 odst. 3.

rozprava, po které je možné návrh zákona zamítnout, vrátit navrhovateli k přepracování nebo postoupit návrh zákona některému výboru či výborům k dalšímu projednání před druhým čtením návrhu zákona.¹⁴⁹

Předseda výboru, kterému byl návrh zákona postoupen, poté určí pro projednání návrhu zákona ve výboru zpravodaje, který vypracuje o návrhu zákona zprávu. Tato zpráva je přednesena v obecné rozpravě, po které následuje rozprava podrobná, při níž mohou poslanci předkládat pozměňovací návrhy zákona. Po skončení obou rozprav výbor hlasuje o pozměňovacích návrzích a dále o návrhu zákona jako celku. V usnesení doporučí Sněmovně návrh zákona schválit, vrátit navrhovateli k dopracování nebo návrh zákona zamítnout.¹⁵⁰

Po projednání návrhu zákona ve výboru pokračuje Sněmovna druhým čtením návrhu. Návrh zákona opět uvede navrhovatel a po něm zpravodaj výboru.¹⁵¹ Následuje obecná rozprava, po níž je možné vrátit návrh zákona výboru k novému projednání¹⁵² nebo navrhnout zamítnutí návrhu zákona, o kterém se však hlasuje až po ukončení rozpravy ve třetím čtení¹⁵³. Pokud návrh zákona projde, koná se rozprava podrobná, ve které mohou podávat pozměňující návrhy jednotliví poslanci.¹⁵⁴ Návrh zákona může navrhovatel vzít zpět do skončení druhého čtení, poté o zpětvzetí musí rozhodnout Poslanecká sněmovna.¹⁵⁵ Po druhém čtení jsou všem poslancům rozeslány pozměňovací návrhy. Třetí čtení návrhu pak nelze zahájit dříve než 72 hodin po doručení pozměňovacích návrhů všem poslancům. Na návrh navrhovatele pak lze tuto lhůtu se souhlasem Sněmovny zkrátit na 48 hodin.¹⁵⁶

Při třetím čtení zákona se koná rozprava, ve které lze navrhnout jen opravu legislativně technických chyb, gramatických chyb, chyb písemných nebo tiskových a úpravy, které logicky vyplývají z přednesených pozměňovacích návrhů, popřípadě podat návrh na opakování druhého čtení.¹⁵⁷ Na závěr třetího čtení Sněmovna hlasuje o návrhu na zamítnutí návrhu zákona vzneseného ve druhém čtení a teprve potom o pozměňovacích návrzích. Nejprve o pozměňovacích návrzích navržených v usnesení

¹⁴⁹ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 90 odst. 1,7.

¹⁵⁰ Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=173>), [cit. 2014-02-09].

¹⁵¹ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 93 odst. 1.

¹⁵² Tamtéž, § 93 odst. 2.

¹⁵³ Tamtéž, § 94 odst. 4.

¹⁵⁴ Tamtéž, § 94 odst. 1.

¹⁵⁵ Tamtéž, § 86 odst. 6.

¹⁵⁶ Tamtéž, § 95 odst. 1.

¹⁵⁷ Tamtéž, § 95 odst. 2.

výborů, poté o pozměňovacích návrzích jednotlivých poslanců podaných ve druhém čtení a následně o pozměňovacích návrzích z třetího čtení. Na závěr třetího čtení se hlasuje o návrhu zákona ve znění pozměňovacích návrhů jako celku.¹⁵⁸ Pokud Poslanecká sněmovna vysloví s návrhem souhlas, postoupí předseda Poslanecké sněmovny bez zbytečného odkladu návrh zákona předsedovi Senátu.¹⁵⁹

Návrh zákona přijatý Poslaneckou sněmovnou postoupí předseda Senátu neprodleně organizačnímu výboru a rozešle jej všem senátorům a senátorským klubům.¹⁶⁰ Organizační výbor pak nejpozději do pěti dnů přikáže návrh zákona výboru, popřípadě výborům k projednání.¹⁶¹ Pro projednání návrhu zákona ve výboru určuje předseda výboru z členů výboru zpravodaje, k projednání může předseda současně přizvat odborníky.¹⁶² Projednání návrhu ve výboru se účastní také zástupce navrhovatele.¹⁶³ O návrhu zákona se vede obecná a posléze podrobná rozprava, ve které je možné podávat pozměňovací návrhy.¹⁶⁴ Jelikož podle čl. 46 odst. 1 Ústavy má Senát na projednání návrhu zákona třicet dnů od jeho postoupení, podává senátor pozměňovací návrhy, i když není členem výboru, zpravidla již při projednávání návrhu zákona ve výboru.¹⁶⁵

V průběhu projednávání ve výboru lze navrhnout, aby Senát vyjádřil vůli se návrhem zákona nezabývat nebo aby návrh zákona byl schválen nebo zamítnut.¹⁶⁶ V tom případě se po skončení podrobné rozpravy postupně hlasuje o těchto návrzích.¹⁶⁷ Pokud není ani jeden z nich přijat nebo nebyl-li takový návrh podán, hlasuje se o každém z pozměňovacích návrhů.¹⁶⁸ Výbor, jemuž byl návrh zákona přikázán k projednání, pak přijme pro jednání Senátu usnesení obsahující doporučení výboru.¹⁶⁹ V plénu Senátu pak probíhá téměř totožný proces jako ve výboru.¹⁷⁰ Pokud Senát nestihne přijmout žádné usnesení, uplynutím lhůty platí, že je návrh zákona přijat.¹⁷¹

¹⁵⁸ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 95 odst. 3.

¹⁵⁹ Tamtéž, § 97 odst. 1.

¹⁶⁰ Zákon č. 107/1999 Sb. o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů, § 98 odst. 1.

¹⁶¹ Tamtéž, § 98 odst. 2.

¹⁶² Tamtéž, § 99.

¹⁶³ Tamtéž, § 100 odst. 1.

¹⁶⁴ Tamtéž, § 101.

¹⁶⁵ Tamtéž, § 101 odst. 3.

¹⁶⁶ Tamtéž, § 101 odst. 2.

¹⁶⁷ Tamtéž, § 102 odst. 1.

¹⁶⁸ Tamtéž, § 103 odst. 1.

¹⁶⁹ Tamtéž, § 104.

¹⁷⁰ Tamtéž, § 106-110.

¹⁷¹ Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 97 odst. 2.

Po projednání návrhu zákona v Senátu je návrh přijat nebo zamítnut a vrácen do Sněmovny či vrácen do Sněmovny s pozměňovacími návrhy. Usnesení Senátu je rozesláno všem poslancům. Sněmovna o návrhu zákona hlasuje na nejbližší schůzi, nejdříve však deset dnů od doručení usnesení do Poslanecké sněmovny.¹⁷² O vráceném návrhu je možné vést rozpravu, nelze však přijímat pozměňovací návrhy. U Senátem zamítnutého návrhu zákona je k přijetí třeba souhlasu nadpoloviční většiny všech poslanců, jinak jeho projednávání končí. U návrhu zákona vráceného s pozměňovacími návrhy se nejprve hlasuje o Senátním znění návrhu zákona, k jehož přijetí je třeba schválení nadpoloviční většinou přítomných poslanců. Pokud není Senátní znění návrhu schváleno, hlasuje se o návrhu zákona ve znění, které Sněmovna do Senátu původně zaslala, k jeho přijetí je nutný souhlas nadpoloviční většiny všech poslanců.¹⁷³

Po schválení návrhu zákona v Parlamentu je zákon přijat a postoupen k podpisu prezidenta republiky.¹⁷⁴ Podle čl. 50 Ústavy má prezident právo vrátit přijatý zákon s výjimkou zákona ústavního, s odůvodněním do patnácti dnů ode dne, kdy mu byl zákon postoupen. Pokud je zákon prezidentem republiky tzv. vetován a vrácen, je předseda Sněmovny povinen předložit vrácený zákon Sněmovně k hlasování na nejbližší schůzi, nejdříve však deset dnů od jeho doručení, pozměňovací návrhy nejsou přípustné. Setrvá-li Sněmovna na vráceném zákonu nadpoloviční většinou všech poslanců, zákon se vyhlásí ve Sbírce zákonů. V opačném případě zákon nebyl přijat.¹⁷⁵

Mimo standardní proces přijímání zákonů zná zákon o jednacím řádu Poslanecké sněmovny ještě několik zvláštních postupů projednávání zákonů. Těmi jsou schválení návrhu zákona v prvním čtení¹⁷⁶, jednání o návrhu zákona, s nímž vláda spojila žádost o vyslovení důvěry¹⁷⁷, zákonodárny proces ve stavu legislativní nouze¹⁷⁸, zákonodárny proces k provedení rozhodnutí Rady bezpečnosti OSN o akcích k zajištění mezinárodního míru a bezpečnosti¹⁷⁹, zákonodárny proces za stavu ohrožení státu nebo válečného stavu¹⁸⁰ a projednávání návrhu zákona o státním rozpočtu¹⁸¹.

¹⁷² Zákon č. 90/1995 Sb. o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů, § 97 odst. 2-4.

¹⁷³ Tamtéž, § 97 odst. 4-6.

¹⁷⁴ Tamtéž, § 98 odst. 1.

¹⁷⁵ Tamtéž, § 98 odst. 2.

¹⁷⁶ Tamtéž, § 90 odst. 2.

¹⁷⁷ Tamtéž, § 83 odst. 2.

¹⁷⁸ Tamtéž, § 99.

¹⁷⁹ Tamtéž, § 100.

¹⁸⁰ Tamtéž, § 100a.

¹⁸¹ Tamtéž, § 101-106.

V době rozpuštění Poslanecké sněmovny, náleží omezená zákonodárná funkce Senátu, který může přijímat zákonná opatření ve věcech, které nesnesou odkladu a vyžadovaly by jinak přijetí zákona. Navrhnout Senátu vydání zákonného opatření může jen vláda. Senát však není oprávněn přijímat zákonné opatření ve věcech Ústavy, státního rozpočtu, státního závěrečného účtu, volebního zákona a mezinárodních smluv podle čl. 10 Ústavy. Po obnovení Poslanecké sněmovny musejí být zákonná opatření Senátu schválena na její první schůzi, v opačném případě pozbývají platnosti.¹⁸²

¹⁸² Zákon č. 1/1993 Sb. Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů, čl. 33.

2.4.2. Zákonodárny proces v Italské republice

Článek 70 Ústavy Italské republiky rozděluje zákonodárnou činnost kolektivně mezi obě komory Parlamentu, z toho vyplývá jejich rovnocinnost pro přijímání všech typů zákonů.¹⁸³ Zákonodárnou iniciativu uplatňuje vláda, každý poslanec či senátor (*deputato e il senatore*), 50 tisíc voličů (tzv. lidová iniciativa)¹⁸⁴, regionální rady (*Consigli regionali*) a Národní rada hospodářství (*Consiglio Nazionale Economia e Lavoro – CNEL*).¹⁸⁵

Návrh zákona (*progetto di legge*) je podáván do jedné z komor, která jej následně přidělí jedné z parlamentních komisí (*commissioni parlamentari*). Přidělí jej té komisi, pod kterou tento návrh zákona obsahově spadá. Každá komise má kompetence v určitých oblastech. Komise návrh zákona zkoumá a šetří, přičemž může přijímat návrhy a rady od ostatních komisí a výborů. V komisi mohou být předloženy také pozměňovací návrhy (*emendamenti*). Po prozkoumání a šetření návrhu zákona připraví komise závěrečnou zprávu, kterou posléze předloží na shromáždění komory (*Assemblea*).¹⁸⁶

Rozprava shromáždění začíná nástinem jednotlivých částí textu návrhu zákona mluvčím komise a intervencí zástupce vlády. Shromáždění vyslechne zprávu předloženou mluvčím komise a začne proces schvalování, které je zdlouhavé, jelikož se musí usnést na každém odstavci návrhu zákona postupně a na úplný konec musí hlasovat o návrhu zákona jako celku.¹⁸⁷

Kromě klasického postupu schvalování návrhu zákona existují ještě dva zkrácené postupy. První z nich je projednání a schválení návrhu zákona v legislativním výboru. Takovým postupem je přiděleno výboru přezkoumání a definitivní schválení návrhu zákona. Druhým zkráceným postupem je projednání přípravným výborem. V takovém případě výbor, speciálně jmenovaný shromážděním, připraví text návrhu zákona pro shromáždění, kterému se poté vyhrazuje právo pouze na hlasování o jednotlivých člancích a na finální hlasování, bez možnosti měnit text návrhu zákona.¹⁸⁸

¹⁸³ KYSELA, J. *Dvoukomorové systémy*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2004, s. 254.

¹⁸⁴ Tamtéž.

¹⁸⁵ Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/716>), [cit. 2014-01-28].

¹⁸⁶ Tamtéž.

¹⁸⁷ Tamtéž.

¹⁸⁸ Tamtéž.

Pokud je návrh zákona schválen shromážděním, je postoupen do druhé komory, kde proběhne stejný proces, jako v komoře první akorát s tím rozdílem, že pokud zasedání v druhé komoře rozhodne o úpravě tedy o pozměňovacím návrhu, vrátí návrh zákona zpět do první komory, která prošetří a schválí pouze navrhované změny.¹⁸⁹

Druhá komora musí schválit návrh zákona ve stejném znění, jako to provedla komora první, tudíž musí dojít ke schválení každého odstavce a posléze ke schválení celkovému. Pokud je tato podmínka splněna prezident republiky zákon vyhlásí. Zveřejnění provádí ministr spravedlnosti vložím tohoto zákona do oficiální sbírky právních předpisů Italské republiky (*Raccolta Ufficiale degli atti normativi della Repubblica italiana*) a také zveřejněním v Úředním věstníku Italské republiky (*Gazzetta Ufficiale della Repubblica italiana*).¹⁹⁰ Prezident republiky však smí podle čl. 74 odst. 1 Ústavy požádat komory o znovuprojednání návrhu zákona. Pokud komory dojdou ke stejnému výsledku, zákon musí být vyhlášen.

Zákon vstupuje v účinnost patnáctým dnem od zveřejnění v Úředním věstníku, pokud zákon nestanoví jinak.¹⁹¹

V Itálii se smí konat referendum na národní úrovni ve třech případech. Jedná-li se o referendum ke zrušení části či celého zákona, ke změně ústavy a tzv. odborové referendum.¹⁹²

V prvním případě se podle čl. 75 Ústavy smí konat referendu na žádost 500 000 voličů nebo pěti regionálních rad. Tohoto referenda se smí účastnit voliči nadání aktivním volebním právem do Poslanecké sněmovny. Toto referendum není přípustné u daňových a rozpočtových zákonů a u zákonů o amnestii a prominutí trestu.

Podmínky pro konání referenda ke změně ústavy uprauje čl. 138 Ústavy. Návrh na změnu Ústavy musí být schválen nadpoloviční většinou obou komor a musí být předložen k lidovému hlasování.

Odborové referendum mohou iniciovat zaměstnanecké odbory ve věci sdružování v odborových organizacích a uplatňování jejich práv.

Existují také referenda na regionální a místní úrovni.

¹⁸⁹ Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/716>), [cit. 2014-01-28].

¹⁹⁰ Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/716>), [cit. 2014-01-28].

¹⁹¹ art. 73, c. 3, Cost.

¹⁹² BARTOVA, P. *Referendum ve vybraných zemích*. Parlamentní institut: 2006, s.17.

2.5.Imunita poslanců a senátorů

2.5.1.Imunita poslanců a senátorů v ČR

Členové Poslanecké sněmovny a Senátu mají politickou ochranu. Tato ochrana má dlouhou historii. Již v 19. století byli členové Anglického Parlamentu chráněni imunitou, která byla původně brána jako privilegium. Hlavním cílem bylo zamezit zásahům do jednání sněmovny. Posléze se vyvíjely i další imunity jako svoboda slova či svoboda hlasování.¹⁹³ Obdoba české imunity má své kořeny až ve starém rakouském ústavním právu. Již v minulosti byla podrobována kritice a to z důvodu její šíře.¹⁹⁴

2.5.2.Indemnita a imunita

Podle čl. 27 Ústavy rozlišujeme dva druhy imunity. Indemnitu, jako neodpovědnost a imunitu jako nestíhatelnost.¹⁹⁵

Indemnita, také nazývána jako hmotně právní imunita zaručuje poslancům a senátorům, že nemohou být trestně stíháni za projevy učiněné na půdě komory a v jejich orgánech, stejně jako je nelze trestě stíhat za jejich hlasování. Pokud však dojde k urážkám či jiným přestupkům, podléhají poslanci a senátoři tzv. disciplinární pravomoci komory. Člen komory může být podroben disciplinárnímu řízení za projevy učiněné v komoře a to jak gestem, tak i ústní či písemnou formou. Návrh na zahájení disciplinárního řízení může být podán uraženou osobou, předsedou komory z vlastní iniciativy či samotným mandátovým a imunitním výborem. Pokud výbor, který disciplinární řízení vede, zjistí, že se poslanec či senátor opravdu provinil, stanoví mu trest omluvy a to v dané časové lhůtě a určité formě, nebo peněžitý trest a to až ve výši jednoho měsíčního platu poslance či senátora. Pokud člen komory nesouhlasí s rozhodnutím výboru má možnost se odvolat a to do patnácti dnů od doručení písemného rozhodnutí.¹⁹⁶

¹⁹³ PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky, I díl, 2* doplněné a podstatně rozšířené vydání. Praha: Linde 1998, s. 149.

¹⁹⁴ PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky, I díl, 2* doplněné a podstatně rozšířené vydání. Praha: Linde 1998, s. 150.

¹⁹⁵ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky. 3.* přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, 134.

¹⁹⁶ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky. 3.* přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, 134.

Imunita procesní zaručuje poslancům a senátorům nestíhatelnost za provedený trestný čin. Poslance či senátora lze zadržet, pokud byl přistižen přímo při spáchání trestného činu či bezprostředně po něm. Jestliže dojde k takovému případu, příslušný orgán činný v trestním řízení musí informovat o zadržení předsedu komory, jejímž je poslanec či senátor členem a ten pokud nevydá souhlas k odevzdání zadrženého k soudu, je povinen ho orgán činný v trestním řízení ihned propustit. Mandátový a imunitní výbor připravuje dokumenty a podklady pro komoru, tak aby mohla s konečnou platností rozhodnout o vydání člena komory na svém prvním následujícím jednání. Pokud komora rozhodne o nevydání svého člena je trestní stíhání vyloučeno, po dobu trvání mandátu. Novela Ústavy z roku 2013 přinesla změnu v časovém rozsahu imunity a to tak, že do roku 2013 bylo trestní stíhání poslance navždy vyloučeno. Novela Ústavy č. 98/2013 Sb., stanoví: „Odepře-li komora souhlas, je trestní stíhání po dobu trvání mandátu vyloučeno.“ Z toho vyplývá, že po ukončení mandátu smí být poslanec trestně stíhán a to i v záležitostech pro které nebyl komorou vydán.¹⁹⁷

V posledních letech dochází ke zvyšování počtu vydání členů komor Parlamentu k trestnímu stíhání. Jedná se především o poslední dvě volební období.¹⁹⁸

2.5.3. Imunita poslanců a senátorů v Itálii

Imunitu poslanců a senátorů lze rozdělit na dva druhy. První z nich je imunita absolutní (*insindacabilità*)¹⁹⁹, která se vztahuje na projevy a hlasování poslance učiněné během výkonu funkce na půdě Poslanecké sněmovny a Senátu.²⁰⁰

Druhým typem imunity je imunita procesní (*immunità procussuale*). Podle čl. 68 odst. 2 Italské ústavy nesmí být žádný poslanec či senátor zatčen či zbaven osobní svobody, taktéž nesmí být podroben domovní prohlídce bez souhlasu komory, jejíž je členem. Stejný souhlas musí mít taktéž k zabavení korespondence či odposlechu patřičné osoby. Poslanec či senátor smí být zadržen pouze v případě, pokud byl přistižen přímo při páchaní trestné činnosti.²⁰¹

¹⁹⁷ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 135.

¹⁹⁸ KOLÁŘ, P., KYSELA, J., SYLLOVÁ, J., GEORGIEV, J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 138.

¹⁹⁹ Dostupné z: <http://www.treccani.it/enciclopedia/insindacabilita-parlamentare/>, [cit. 2014-01-23].

²⁰⁰ art. 68, c. 1, Cost.

²⁰¹ art. 68, c. 2, Cost.

V roce 1993 po velkém korupčním skandálu měla být imunita poslanců zrušena, ale nestalo se tak.²⁰² Nadále se musí žádat o povolení stíhání a následné zadržení poslance komory, jejíž je členem. Nejde však o vyloučení trestního stíhání navždy, ale o stavení promlčecí lhůty po dobu výkonu mandátu.²⁰³

²⁰² NOVÁK, P. *V Itálii politická imunita neexistuje, belgická ústava pamatuje na výjimky*. Rozhlas [online]. 5. Června 2014 [cit. 2014–1–29]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/v-italii-poslanecka-imunita-neexistuje-belgicka-ustava-pamatuje-na-vyjimky--1069312.

²⁰³ KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2006, s. 353.

3. Komparativní analýza

3.1. Ústavní systém

Při vzájemném srovnání ústavních systémů obou zemí je třeba si uvědomit v jaké době a na pozadí jakých historických událostí byly přijímány ústavy, chcete-li ústavní zákony, které formují ústavní systém obou srovnávaných států.

Ústava Italské republiky byla vyhlášena v roce 1948, tedy v přímé návaznosti na konec II. Světové války a s ní související konsolidaci státních celků na území evropského kontinentu. Z textu italské ústavy, zejména základních zásad jsou patrné tendence levicového smýšlení, které se v době přijetí italské ústavy mohutně šířilo celým světem. Ústava České republiky byla naopak přijata v reakci na pád komunistického režimu, který levicové socialistické smýšlení na území České republiky udržoval od roku 1948. V určitém směru tak byl rok 1948 pro současný ústavní systém obou srovnávaných zemí určující. Ústava České republiky přijatá v roce 1993 se však staví do přímého kontrastu s českými ústavami z roku 1948 a 1960, které zajistily odloučení České republiky od států západoevropského ražení jako např. Itálie.

Ústavy obou srovnávaných států mají společné rysy, jsou to ústavy rigidní a polylegální, což znamená, že je nelze jednoduše změnit či pozměnit a jsou tvořeny vícero ústavními zákony.

Ústavní systém obou zemí je založen na dělbě moci a to na moc zákonodárnou, výkonnou a soudní.

Moc zákonodárná je v obou zemích tvořena Parlamentem, který se skládá z Poslanecké sněmovny a Senátu. Postavení obou komor se však v jednotlivých státech liší. Zatímco v České republice je Sněmovna koncipována jako hlavní centrum legislativní moci a politického rozhodování a Senát má spíše kontrolní a stabilizující funkci, v Itálii mají obě dvě komory stejné funkce a pravomoci. Jedná se o tzv. perfektní bikameralismus.

Do moci výkonné se z ústavněprávního pohledu řadí vláda a prezident republiky. Vláda je v obou zemích považována za vrcholný orgán moci výkonné. Vlady obou zemí jsou nadané zákonodárnou iniciativou, jako protipól této pravomoci

však musí žádat o vyslovení důvěry. Zatímco v České republice vláda žádá o vyslovení důvěry pouze Sněmovnu, v Itálii musí mít vláda důvěru obou komor Parlamentu.

Jak jsem již zmínila, součástí výkonné moci je i prezident republiky. V České republice je prezident volen přímou volbou občany České republiky. V Itálii probíhá volba prezidenta republiky v Parlamentu na společné schůzi obou komor. Odlišná je také délka mandátu zvoleného prezidenta. Český prezidentský mandát trvá pět let, zatímco italský má trvání o dva roky delší. Prezidenti obou zemí jsou nadáni pravomocí jmenovat předsedy vlády, vyhlášují termíny voleb a jmenují soudce Ústavního soudu, přičemž v České republice jmenuje všechny soudce po souhlasu Senátu, v Itálii prezident jmenuje pět soudců. Obě hlavy státu disponují pravomocí udělovat milosti a vyhlášovat amnestie. V České republice smí prezident vyhlásit amnestii pouze se souhlasem předsedy vlády, jedná se o tzv. kontrasignaci. V Itálii je tomu zcela jinak. Nejprve musí obě komory Parlamentu schválit zákon, díky kterému posléze prezident smí amnestii vyhlásit. Hlavy státu jsou také nadané pravomocí rozpustit Parlament, avšak v České republice smí prezident rozpustit pouze Poslaneckou sněmovnu, zatímco v Itálii smí rozpustit obě komory Parlamentu. Právem veta zákonů přijatých v Parlamentu disponují oba prezidentové, mohou však být přehlasováni.

Moc soudní je v obou zemích zastoupena soudy, které reprezentují soudci, kteří jsou ze své funkce neodvolatelní. Dalším společným rysem obou ústavních systémů je postavení Ústavního soudu, který stojí mimo soudní soustavu. Ústavní soud je v obou zemích tvořen patnácti soudci. Způsob volby do jejich funkcí je však v porovnávaných zemích odlišný. V České republice jsou soudci Ústavního soudu jmenováni prezidentem po souhlasu Senátu, prezident z nich následně vybere ještě předsedu a místopředsedy. V Itálii je tomu jinak. Pět soudců je jmenováno prezidentem, pět Parlamentem a pět nejvyššími soudy. Hlavním úkolem Ústavního soudu obou zemí je dohlížet na dodržování ústavních zákonů a jejich aplikaci.

3.2. Volby do Parlamentu

3.2.1. Volby do Poslanecké sněmovny

Volby do Poslanecké sněmovny obou porovnávaných zemí se konají tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady poměrného zastoupení – v Itálii s malými odchylkami a vždy je vyhlašuje hlava státu. Jednou z dalších společných věcí je aktivní volební právo, které občané získají dovršením věku 18 let. Odlišné je však volební právo pasivní, které v České republice vzniká dosažením věku 21 let, zatímco v Itálii je tento věk vyšší a to 25 let. Kandidovat ve volbách do sněmovny smí občané obou zemí pouze prostřednictvím kandidátní listiny.

Voleb se smí zúčastnit i občané žijící v zahraničí. Tímto právem jsou nadáni občané České republiky i Itálie. Odlišný je však způsob výkonu aktivního volebního práva. Občané České republiky musí zažádat o zapsání do tzv. zvláštního seznamu voličů. Volit poté smí na českých zastupitelských úřadech. Většinou se tomu tak stane na ambasádách. Občané Itálie žijící v zahraničí se musejí nechat zapsat do Registru Italů trvale žijících v zahraničí a na základě tohoto zápisu mají právo volit v jednom ze čtyř zahraničních obvodů.

Velký rozdíl je v počtu volených poslanců a trvání jejich mandátu. V České republice se rozděluje 200 poslaneckých mandátů podle zásady poměrného zastoupení na dobu 4 let. V Itálii je do Sněmovny voleno 630 poslanců podle smíšené volební techniky a to na funkční období 5 let.

3.2.2. Volby do Senátu

Volby do Senátu obou srovnávaných států jsou poněkud odlišné. V České republice se volí tajným hlasováním na základě všeobecného, rovného a přímého volebního práva, podle zásady většinového systému zatímco v Itálii se volby konají podle zásady poměrného zastoupení.

Senát se v České republice skládá z 81 senátorů, kteří jsou voleni na dobu 6 let, přičemž se každé dva roky obměňuje třetina senátorů. V Itálii je tomu jinak. Senát je mnohem početnější. Čítá 315 senátorů, kteří jsou voleni na dobu 5 let. Z tohoto počtu je pět senátorů jmenováno doživotními senátory přímo prezidentem, který se sám rovněž stane doživotním senátorem po skončení jeho prezidentského mandátu.

Kandidovat do Senátu obou zemí smí občané, kteří dosáhli věku 40 let. Naopak aktivní volební právo smí v České republice občan využít dovršením 18 let, zatímco v Itálii je tento věk vyšší a to 25 let.

3.3.Orgány komor Parlamentu

Poslanecká sněmovna a Senát obou porovnávaných zemí zřizují a obsazují své orgány. Poslanecká sněmovna a Senát České republiky zřizuje výbory, komise a obsazuje místo předsedy a jeho místopředsedů. Zatímco v Itálii, podle platného jednacího řádu, je zřizováno a obsazováno více orgánů a to komise, výbory, Giunta (viz. kapitola Orgány Poslanecké sněmovny Itálie), předseda, předsednictvo a parlamentní skupiny. V některých případech se pravomoci orgánů shodují, v dalších však nikoliv.

Komise Poslanecké sněmovny České a Italské republiky můžeme rozdělit na stálé a dočasné. Komise dočasné jsou zřizovány s cílem splnit speciální úkol. Po dosažení tohoto úkolu jsou komise zrušeny. Poslanecká sněmovna České republiky i Itálie zřizuje vyšetřovací komisi, která v obou zemích vyšetřuje věci veřejného zájmu. Také komise Senátu můžeme rozdělit na stálé, dočasné a navíc k tomu ještě zvláštní, které jsou však tvořeny pouze v Itálii.

V České republice je větší zastoupení výborů než komisí, v Itálii je tomu naopak.

Hlavním funkcionářem Poslanecké sněmovny České republiky a Itálie je její předseda. Jeho volba probíhá na prvním společném zasedání. Pravomoci předsedů sněmovny jsou si velmi podobné a zahrnují reprezentaci komory, zahajování, řízení a ukončování schůzí sněmoven. V České republice předseda Sněmovny předsedá pouze organizačnímu výboru, zatímco v Itálii předsedá mimo organizačního výboru také předsednictvu a konferenci předsedů skupin.

V obou zemích zastávají důležitou funkci předsedové Senátu, kteří zastupují Senát na venek a dohlížejí na jeho správné fungování. Jednou z nejdůležitějších funkcí předsedy Senátu však je, jak v České republice tak i Itálii, zastupování hlavy státu po dobu jeho nepřítomnosti či nezpůsobilosti vykonávat svůj úřad.

3.4.Pravomoci komor Parlamentu

3.4.1.Pravomoci Poslanecké sněmovny

Pravomoci Poslanecké sněmovny obou zemí jsou si velmi podobné, nikoliv totožné. Mezi hlavní pravomoci spadá projednávání a schvalování návrhů zákonů tedy legislativní funkce. Poslanecké sněmovny obou zemí jsou nadány kontrolní a kreační pravomocí. Kontrolní pravomocí je myšlena kontrola vlády, která musí žádat o vyslovení důvěry. V České republice je touto pravomocí nadána pouze Poslanecká sněmovna, zatímco v Itálii je tento proces komplikovanější, jelikož vláda žádá obě komory Parlamentu. Projevem kreační pravomoci je v obou zemích vytváření orgánů, kterými jsou například výbory a komise. Jak v České republice tak i Itálii sněmovna schvaluje státní rozpočet, který je předkládán vládou. Do roku 2013 spadala do pravomocí sněmovny České republiky volba hlavy státu, ale již tomu tak není, zatímco v Itálii je tato tradice stále zakořeněná.

3.4.2.Pravomoci Senátu

Pravomoci Senátu porovnávaných zemí jsou v některých případech spjaté s pravomocemi Poslanecké sněmovny. Například vyhlášení válečného stavu či vyjadřování se k ratifikaci mezinárodních smluv. Musím se zde zmínit o odlišnosti v aplikaci kontrolní pravomoci. I přes to, že má Senát České republiky kontrolní a stabilizující funkci, nevyslovuje důvěru vládě. V Itálii důvěru vládě naopak musí vyslovovat jak Poslanecká sněmovna, tak i Senát.

3.5.Zákonodárny proces

Právo předkládat návrhy zákonů má v České republice a Italské republice zejména vláda a poslanci. Dále jsou tou iniciativou nadány v České republice skupiny poslanců, Senát jako celek a zastupitelstvo vyššího územně samosprávného celku. V Itálii se jedná o senátory, lidovou iniciativu, regionální rady a Národní radu hospodářství.

V obou srovnávaných státech rozlišujeme tři typy zákonodárné procedury. V České republice se jedná o přijímání zákonů ve standardním legislativním procesu, zadruhé přijímání návrhů zákonů, k jejichž přijetí je zapotřebí souhlas obou komor a

zatřetí přijímání návrhů zákonů v jediné komoře. V Itálii kromě klasického postupu schvalování návrhu zákona existují ještě dva zkrácené postupy a to projednání a schválení návrhu zákona v legislativním výboru a druhým zkráceným postupem je projednání přípravným výborem.

Jak jsem již na začátku nastínila, zákonodárny postup je v obou srovnávaných státech rozlišný. V České republice se návrh zákona předkládá předsedovi Poslanecké sněmovny. Ten jej následně postoupí organizačnímu výboru a návrh je také zaslán všem poslancům. Samotné projednávání návrhů zákonů se rozděluje to tzv. čtení. Tyto čtení jsou celkem tři. Pokud Sněmovna vysloví s návrhem souhlas, postoupí předseda Sněmovny tento návrh předsedovi Senátu. Ten má 30 dnů buď to na přijetí návrhu, nebo jeho vrácení do sněmovny s pozměňovacími návrhy. Po schválení návrhu zákona Parlamentem je poustoupen k podpisu prezidentovi republiky. Ten má právo zákon vetovat. Pokud se tak nestane nebo je veto prezidenta přehlasováno, je zákon vyhlášen ve Sbírce zákonů.

V Italské republice je návrh zákona podán do jedné z komor, která jej následně přidělí jedné z parlamentních komisí. Ta jej zkoumá a šetří. Smí taktéž přijímat pozměňovací návrhy a rady od ostatních komisí. Komise připraví závěrečnou zprávu, kterou předloží na shromáždění komory. Předloženou zprávu shromáždění vyslechne a poté začne zdlouhavý proces schvalování, jelikož se musí usnést na každém odstavci postupně a poté musí hlasovat o návrhu zákona jako celku. Je-li takto schválen, je postoupen do druhé komory, kde bude postup totožný. Pokud se v druhé komoře rozhodne o pozměňovacím návrhu, je návrh vrácen zpět do první komory, kde schválí pouze navrhované změny. Pokud je návrh zákona nakonec schválen ve stejném znění i v druhé komoře, hlava státu jej vyhlásí. Prezident smí návrh zákona vrátit zpět do Parlamentu k novému projednání. Dojde-li Parlament ke stejnému výsledku, zákon musí být vyhlášen. Zákon je vložen do sbírky právních předpisů Italské republiky a je zveřejněn v Úředním věstníku Italské republiky.

3.6.Imunita poslanců a senátorů

Rozlišujeme dva druhy imunity. První z nich je indemnita, která je brána jako neodpovědnost. V Itálii je tento druh imunity spíše nazýván jako imunita absolutní. Indemnita respektive imunita absolutní zaručuje poslancům a senátorům, že nemohou být trestně stíháni za projevy a hlasování učiněné během výkonu funkce na půdě

komory a v jejich orgánech. Druhým typem imunity je imunita procesní. Tato imunita zaručuje poslancům a senátorům nestíhatelnost za provedený trestný čin mimo výkon své funkce. Pro oba srovnávané státy platí, že poslanec či senátor smí být zatčen pouze v případě, pokud byl přímo přistižen při páchání trestné činnosti či bezprostředně po ní. Dále musí příslušný orgán činný v trestním řízení žádat o povolení stíhání a následné zadržení poslance či senátora komoru, jejímž je členem. Pokud příslušná komora nevydá toto svolení, nejde o vyloučení trestního stíhání navždy. V České republice je trestní stíhání vyloučeno pouze na dobu trvání mandátu, což znamená, že po ukončení mandátu smí být poslanec či senátor stíhán. V Itálii se taktéž nejedná o vyloučení trestního stíhání navždy, nýbrž o stavení promlčecí lhůty po dobu výkonu mandátu.

4. Rozbor příslušné právní terminologie

Při psaní bakalářské práce jsem pracovala s právními texty. Jelikož jsem studentkou jazykového oboru s právním zaměřením, ráda bych následující kapitolu věnovala popisu právního jazyka. Nedílnou součástí této kapitoly bude také rozbor právních termínů, se kterými jsem se setkala při překladu právních textů.

4.1. Právní jazyk

Právní jazyk byl, je a bude součástí spisovného jazyka, jehož úkolem je zachycování a přenášení právních textů. Existují však i nespisovné právní jazyky jako například tzv. „justiční“. Dokonce existují i právní slangy, například tzv. „studentský“.²⁰⁴

Právní jazyk může být definován z několika hledisek a to z hlediska funkčního, hlediska obsahového a hlediska systémového.

Z hlediska funkčního je právní jazyk brán v rámci práva jako prostředek komunikace. Jeho hlavním úkolem je přenesení právních informací pomocí jazykového kódu. Máme tedy MLUVČÍHO \longrightarrow KÓD/SDĚLENÍ \longrightarrow PŘÍJEMCE. V tomto schématu zastává mluvčí aktivní článek, kód/sdělení je objektem komunikace a neposledně příjemce zastává pasivní článek komunikace.²⁰⁵

Z hlediska obsahového je brán jako „znakový systém, kde za jednotlivé znaky pokládáme jednotlivá slova (právní termíny), slovní spojení (ustálené obraty – jazykové šablony) nebo celé věty“.²⁰⁶

Z hlediska systémového je brán jako součást každého spisovného jazyka.

Právní jazyk je realizován právními projevy buď to písemnými, nebo mluvenými, díky kterým přenáší právní informace. Vystihuje všechny právní činnosti a situace a to díky lexikálním a gramatickým souborům.²⁰⁷ Dále můžeme o právním jazyce říci, že má ustálenou mluvnickou stavbu a širokou slovní zásobu, která využívá všech slovních druhů až na jednu výjimku, kterou tvoří citoslovce.²⁰⁸

²⁰⁴ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 2003, s. 25.

²⁰⁵ Tamtéž, s. 29 – 30.

²⁰⁶ Tamtéž, s. 25.

²⁰⁷ Tamtéž, s. 25.

²⁰⁸ Tamtéž, s. 49.

Součástí slovní zásoby právního jazyka jsou zejména právní termíny, slovní spojení a jazykové šablony.

Právní termíny jsou podle pana Tomáška „*pojmenování právní skutečnosti a jejich význam je možné přesně definovat*“.²⁰⁹ Pod právním termínem si můžete představit například slovo *žaloba, trestný čin či soudce*.²¹⁰ Termíny jsou v těsné spojitosti s odbornými pojmy. Definovat je můžeme buď to podle definice v užším smyslu, nebo podle definice v širším slova smyslu.²¹¹

Slovní spojení jsou podle výše zmíněného Tomáška „*víceslovné výrazy neterminologické povahy, kterými se nepojmenovává právní skutečnost, nýbrž tato právní skutečnost se jimi pouze popisuje*“. Slovní spojení má pevnou vazbu a ve většině případů se jedná o vazbu slova s podstavným jménem, například *udělit trest*.²¹²

Jazyková šablona je více slovní, polovětná nebo větná a zaujímají v právních textech zvláštní postavení. Jedná o formule typu „*tento zákon vstupuje v účinnost dnem vyhlášení*“.²¹³

Hlavním problémem při překladu právního jazyka je různost právních systémů. Každý stát má vlastní právní systém a tudíž není jednoduchý jejich překlad. Překladatel, který se pustí do tohoto nelehkého úkolu, musí znát právní systém i jazyk obou zemí. Například se předpokládá výborná znalost italského a českého právního systému, pokud se překladatel rozhodne překládat italské právní texty, plus se předpokládá výborná znalost italského jazyka. Je důležité, aby překládaný text zůstal neporušen a odpovídal jazykovým normám.²¹⁴

Zásady, které se aplikují při odborném překladu, můžeme rozdělit na tři skupiny. První zásada zní nepřekládat, ale nalézat odpovídající řešení na úrovni cílového jazyka. Druhou zásadou je vytvoření nového termínu. Třetí zásada zní „*při překládání slovních spojení a víceslovných termínů je nutné dbát na rozdílnost terminologických ústav*“.²¹⁵

V 50. a 60. letech se francouzsko – kanadská škola srovnávací lingvistiky pokusila o vytýčení obecných překladatelských postupů, které by měly překladatelům pomoci.

²⁰⁹ TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 2003, s. 49.

²¹⁰ Tamtéž, s. 49.

²¹¹ Tamtéž, s. 49 – 50.

²¹² Tamtéž, s. 51.

²¹³ Tamtéž, s. 52 – 53.

²¹⁴ Tamtéž, s. 95 – 96.

²¹⁵ Tamtéž, s. 97.

Jedná se o překladatelské postupy, jakými jsou například transkripce, kalk, substituce, transpozice, modulace, ekvivalence, výpůjčka atd.²¹⁶

4.2. Rozbor konkrétních termínů

V jazykové části se budu věnovat termínům z kapitoly Orgány komor Parlamentu, jelikož u jejich překladu jsem narazila na několik překladatelských oříšků. Jednotlivé orgány jsou odlišné, u těch, které v českém právním řádu nemáme, je potřeba zvolit vhodný překlad. Například u některých názvů je možné zvolit překlad podle kalku, smyslu nebo substituovat termín ekvivalentem z českých právních reálií. Pro překlad budu používat Italsko-český právní slovník a výkladový slovník Sabatini-Coletti.

Commissione – komise

Italsko-český právní slovník překládá tento termín jako 1) *komise, výbor*, 2) *objednávka*, 3) *komise, zařizování*, 4) *odměna za zařizení záležitosti, provize*. Výkladový slovník Sabatini-Coletti tento termín překládá jako „*gruppo di persone investite di un pubblico incarico*“ – skupina osob pověřených veřejnou úlohou.

Pro tento termín jsem zvolila český překlad „*komise*“, jelikož odpovídá skutečnosti, kterou v kontextu označuje a je frekventovanější. Naopak jsem nemohla zvolit ostatní překlady, jako například „*objednávka*“, které nemají v mém textu žádnou souvislost.

Comitato – výbor

Podle Italsko-českého právní slovníku je tento termín jasně přeložen jako výbor. Podle výkladového slovníku Sabatini-Coletti je tento termín přeložen jako „*organismo formato da un numero ristretto di persone per portare a termine un’iniziativa, un compito d’interesse collettivo*“ – orgán skládající se z malého počtu osob, vytvořený za účelem provedení určité iniciativy, která představuje kolektivní zájem.

²¹⁶ Dostupné z: (<http://prekladanijehracka.blogspot.cz/2011/01/prekladatelske-postupy.html>), [cit. 2014 - 12-01].

Giunta

Při překladu tohoto termínu jsem narazila na velký problém. V tomto případě totiž Italsko-český právní slovník překládá „*giunta*“ jako „výbor, komisi“ což již zastupuje termín *comitato*. Výkladový slovník Sabatini-Coletti tento termín překládá takto „*organo collegiale, commissione di persone con funzioni consultive, deliberative o esecutive*“ – kolektivní orgán, komise osob s funkcí poradní, rozhodovací nebo výkonnou. U tohoto termínu jsem zvolila jeden z překladatelských postupů a to výpůjčku.

V některých případech jsem měla na výběr z dvou možných překladů. Buď to jsem mohla název instituce přeložit pomocí významového českého ekvivalentu, nebo podle smyslu. Jako příklad uvedu Organizační výbor – italsky *Giunta per il Regolamento*, kde jsem použila významový český ekvivalent. Podobná situace nastala u dalšího názvu instituce *Giunta per le autorizzazioni a procedere* – tento termín bych mohla přeložit opět dvěma způsoby a to buď podle smyslu - Výbor pro vydání poslanců k trestnímu stíhání anebo jako významový ekvivalent české instituce – Sněmovní mandátový a imunitní výbor. V tomto případě jsem zvolila druhou možnost, jelikož instituce v obou zemích naplňují stejnou podstatu.

Předseda – Presidente della Camera dei deputati

Presidente del Senato

Pro termín „*presidente*“ uvádí Italsko-český právní slovník dvě možnosti překladu. Prvním z nich je prezident a druhým předseda. Pro nás je důležitý druhý překlad, jelikož vystihuje termín, který potřebujeme. Dokonce i Sabatini-Coletti výkladový slovník překládá tento termín jasně – „*Chi, per elezione o per nomina, sovrintende a un organo collegiale e ne coordina i lavori*“ – ten, kdo byl zvolen nebo jmenován, aby dohlížel na nějaký kolektivní orgán a koordinoval jeho činnost. Překlad „*prezident*“ jsem v tomto případě nemohla použít, jelikož je tento termín používám pro označení hlavy státu tedy prezidenta republiky „*presidente della repubblica*“.

Parlamentní klub - Gruppo parlamentare

Toto slovní spojení v Italsko-českém právnickém slovníku nenajdeme. Nalezneme zde však překlad termínu „*gruppo*“ což je přeloženo dvěma způsoby. Za prvé jako „*skupina*“ a za druhé jako „*politická frakce*“. Tento překlad nám bohužel k úplnému překladu nestačí. Proto jsem použila výkladový slovník Sabatini-Coletti, který tento termín překládá přesněji, a pro náš překlad je vhodnější a dostačující – „*g. parlamentare, insieme di parlamentari appartenenti allo stesso partito altrimenti iscritti al gruppo misto*“ – skupina tvořená členy Parlamentu, kteří jsou příslušníci stejné strany, v opačném případě jsou zapsáni jako smíšená skupina.

Předsednictvo – Ufficio di presidenza

V Italsko-českém právním slovníku bohužel toto slovní spojení nenajdeme, ale nalezneme zde překlad termínu „*presidenza*“, který je možno přeložit vícero způsoby: 1) *prezidentská hodnost/funkce*, 2) *prezidentské sídlo* a za 3) *předsednictvo, představenstvo, vedení, ředitelství*. Z této nabídky nám však vyhovuje pouze jeden překlad a tím je „*předsednictvo*“. Výkladový slovník Sabatini-Coletti upřesňuje tento překlad – „*gruppo di persone composto dal presidente e dai suoi collaboratori*“ – skupina osob, složená z předsedy a jeho spolupracovníků. Tato definice odpovídá skutečnosti jelikož „*Ufficio di presidenza*“ se skládá z předsedy, více předsedů, kvestorů a tajemníků. Naopak jsem nemohla zvolit překlad „*představenstvo*“, jelikož se tento termín používá u obchodních společností.

4.3. Glossář

Italsko – český glosář doplňuje kapitolu nazvanou Rozbor příslušné právní terminologie. Pojmy zanesené do tohoto glosáře jsem se snažila řadit podle kapitol, mnohé z nich se však v mé práci opakují.

Italsky	Česky
Costituzione – <i>s. f. (pl. - ni)</i>	ústava
potere – <i>s. m. (pl. - ri)</i>	moc
- legislativo	moc zákonodárná
- secutivo	moc výkonná
- giudiziario	moc soudní
Parlamento – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	Parlament
Senato – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	Senát
Camera dei deputati	Poslanecká sněmovna
Presidente della repubblica	Prezident republiky
ministro – <i>s. m. (pl. - ri)</i>	ministr
decreto – legge - <i>s. m. (pl. - ti - gi)</i>	legislativní dekret
Presidente del consiglio dei ministri	předseda ministerské rady
Consiglio superiore della magistratura	Nevyšší soudcovská rada
grazia - <i>s. f. (pl. - i)</i>	milost
Corte Costituzionale	Ústavní soud
regolamento – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	řád
- della camera dei deputati	jednací řád Poslanecké sněmovny
- del senato	jednací řád Senátu
procedimento – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	postup
- legislativo	legislativní proces
progetto – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	návrh
- di legge	návrh zákona
commissione – <i>s. f. (pl. - ni)</i>	komise
comitato – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	výbor
Presidente – <i>s. m. (pl. - ti)</i>	předseda

Ufficio di presidenza	předsednictvo
gruppo – <i>s. m. (pl. – pi)</i>	skupina
- parlamentare	Parlamentní skupina
giunta – <i>s. f. (pl. – te)</i>	výbor
deputato – <i>s. m. (pl. – ti)</i>	poslanec
senatore – <i>s. m. (pl. – ri)</i>	senátor
bilancio – <i>s. m. (pl. – ci)</i>	rozpočet
- annuale	roční rozpočet
funzione – <i>s. f. (pl. – ni)</i>	funkce, pravomoc
- legislativa	legislativní pravomoc
- di controllo	kontrolní pravomoc
- di indirizzo politico	politická pravomoc
Governo – <i>s. m. (pl. – ni)</i>	vláda
immunità – <i>s. f. (pl. – tà)</i>	imunita
- processuale	procesní imunita
fiducia – <i>s. f. (pl. – ci)</i>	důvěra
sfiducia – <i>s. f. (pl. – ci)</i>	nedůvěra
interrogazione – <i>s. f. (pl. – ni)</i>	dotazování
interpellanza – <i>s. f. (pl. – ze)</i>	interpelace

Závěr

Primárním cílem mé bakalářské práce bylo porovnání ústav a ústavních systémů České a Italské republiky. K této komparaci jsem používala jako primární zdroj ústavní zákony obou zemí. Sekundárním cílem byl rozbor příslušné právní terminologie. Pro překlad jednotlivých termínů jsem používala Italsko-český právní slovník a výkladový slovník Sabatini-Colleti.

Zprvu jsem si myslela, že ústavy a ústavní systémy srovnávaných zemí budou velmi odlišné, ale při postupném psaní mé práce jsem přicházela na to, jak si jsou oba systémy podobné.

Práce je rozdělena do čtyř kapitol. Nejpodstatnější kapitolou je kapitola třetí, která je věnována samotné komparaci, která vyjmenovává hlavní rozdíly a odlišnosti ústav a ústavních systémů. Abych ale mohla srovnávat, musela jsem se nejprve věnovat ústavám ve své podstatě, čemuž se tak stalo v první kapitole. Druhá kapitola je věnována Parlamentu jako stěžejnímu představiteli zákonodárné moci a čtvrtá kapitola obsahuje rozbor právní terminologie.

Již v první kapitole vidíme první společný rys a tím je rozložení dělby moci ústavního systému mezi moc zákonodárnou, výkonnou a soudní.

Moc zákonodárná je tvořena Parlamentem, který se skládá z Poslanecké sněmovny a Senátu a to v obou porovnávaných zemích. Postavení komor Parlamentu v České republice však není zcela stejné, řekla bych, že je zcela odlišné. V České republice má velmi silné postavení Poslanecká sněmovna, která je centrem legislativní moci a politického rozhodování, zatímco Senát je nadán spíše kontrolní funkcí. Italský Parlament je založen na principu perfektního bikameralismu, který propůjčuje oběma komorám stejné pravomoci a taktéž se odráží v projednávání a přijímání zákonů.

Moc výkonná je jak v České tak Italské republice tvořena vládou a prezidentem. Rozsah pravomocí nositelů výkonné moci je v obou srovnávaných zemích velmi podobný. Určitý posun je však možné spatřovat u hlavy státu, jelikož v České republice volí od roku 2013 prezidenta přímo občané, což ve své podstatě přináší posílení legitimacy dříve sporných jednání prezidenta. V Italské republice je hlava státu naopak stále volena Parlamentem na společné schůzi obou komor. Jedná se o velkou odlišnost,

která v České republice nemá dlouhou tradici, avšak podle mého názoru se jedná o dobrý krok.

Moc soudní je založena na principu ochrany práv, což je v obou srovnávaných zemích zastoupeno soustavou soudů. Zvláštní postavení mají Ústavní soudy, které stojí mimo tuto soustavu. Z mého zkoumání je patrné, že soudní moc porovnávaných zemí si je velmi podobná.

V každé z kapitol najdeme společné rysy, ale i odlišnosti. Mohu však konstatovat, že ústavy a ústavní systémy jsou si velmi podobné i přesto, že ústavy obou zemí mají zcela rozlišnou historii.

Riassunto

L'obiettivo primario della mia tesi di laurea triennale era il confronto delle costituzioni e dei sistemi costituzionali della Repubblica ceca e di Italia. Per questa comparazione usavo come le fonti primarie le leggi costituzionali di entrambi i paesi. L'obiettivo secondario era l'analisi della relativa terminologia legale. Per la traduzione dei termini usavo Dizionario legale italiano-ceco e il dizionario monolingue Sabatini-Colletti.

All'inizio pensavo che i sistemi costituzionali dei paesi confrontati sarebbero stati molto differenti ma mentre scrivevo poco a poco la mia tesi scopro come sono tutti e due sistemi simili.

La tesi è divisa in quattro capitoli. Il capitolo più importante è il terzo capitolo che è dedicato al confronto proprio che enumera le differenze principali e dissomiglianze dei sistemi costituzionali. Per poter comparare, prima di tutto dovevo dedicarmi alle costituzioni nella sua essenza cioè nel primo capitolo. Il secondo capitolo è dedicato al Parlamento il quale è il rappresentante principale del potere legislativo e il quarto capitolo contiene l'analisi della terminologia legale.

Già nel primo capitolo vediamo il primo tratto uguale cioè la divisione del potere del sistema costituzionale che è diviso tra il potere legislativo, esecutivo e giudiziario.

Il potere legislativo è formato dal Parlamento che è composto dalla Camera dei deputati e dal Senato in tutti e due i paesi. Il posto delle camere del Parlamento nella Repubblica ceca non è però completamente uguale, direi che sia assolutamente differente. Nella Repubblica ceca ha un posto molto forte la Camera dei deputati che è il centro del potere legislativo e della decisione politica mentre il Senato è dotato piuttosto della funzione di controllo. Il Parlamento italiano è basato sul principio del bicameralismo perfetto che concede le stesse autorità a tutte e due le camere ed anche si riflette nei dibattiti e nelle approvazioni delle leggi.

Il potere esecutivo è sia nella Repubblica ceca che in Italia formato dal governo e dal Presidente. L'entità delle autorità del potere esecutivo è nei tutti e due paesi confrontati simile. Un certo spostamento si può vedere al capo dello stato, poiché dall'anno 2013 il Presidente della Repubblica ceca viene eletto direttamente dai cittadini

cioè nella sua essenza che prende la più grande forza di legittimità delle azioni del Presidente che in passato erano discutibili. In Italia viene il capo dello stato invece sempre eletto dal Parlamento in una riunione collettiva di entrambe le camere. Si tratta di una grande differenza che non ha nella Repubblica ceca nessuna tradizione lunga ma secondo la mia opinione si tratta di un buon passo.

Il potere giudiziario è basato sul principio di protezione dei diritti cioè in tutti e due paesi confrontati rappresentato dal sistema dei tribunali. Una posizione speciale hanno le corti costituzionali che stanno al di fuori di questo sistema. Dalla mia ricerca è evidente che il potere giudiziario dei paesi confrontati sia simile.

In ogni capitolo troviamo i tratti simili ma anche le differenze. Tuttavia posso dichiarare che i sistemi costituzionali sono molto simili malgrado il fatto che le costituzioni di entrambi i paesi abbiano una tradizione completamente diversa.

Seznam použitých zkratek

ČR	Česká republika
EU	Evropská unie
Itálie	Italská republika
Listina základních práv a svobod	zákon č. 2/1993 Sb., o vyhlášení LISTINY ZÁKLADNÍCH PRÁV A SVOBOD jako součásti ústavního pořádku České republiky, ve znění pozdějších předpisů
Ústava	zákon č. 1/1993 Sb., ÚSTAVA ČESKÉ REPUBLIKY, ve znění pozdějších předpisů, ve znění pozdějších předpisů Ústava Italské republiky, ze dne 22. prosince 1947
ústava	ústavní pořádek podle čl. 112 odst. 1 Ústavy nebo ústava Italské republiky
jednací řád Poslanecké sněmovny	zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů
jednací řád Senátu	zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů
Senát	Senát České republiky nebo Senát Italské republiky
Sněmovna	Poslanecká sněmovna České republiky nebo Poslanecké sněmovny Italské republiky
čl.	článek
odst.	odstavec
art.	articolo (článek)
c.	comma (odstavec)
Cost.	Costituzione (ústava Italské republiky)

Použitá literatura a zdroje

Tištěné zdroje – české právo

FILIP, J. *Ústavní právo České republiky I*. Brno: Masarykova univerzita, 2003, s. 556. ISBN 80-120-3254-5

FILIP, J., SVATOŇ, J., ŠIMIČKOVÁ, K. *Státověda, učební text pro bakalářské studium na Právnické fakultě Masarykovy univerzity*. Brno: Masarykova univerzita, 2012, s. 111. ISBN 978-80-210-5987

GERLOCH, A., HŘEBEJK, J., ZOUBEK, V. *Ústavní systém České republiky*. 5. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. s. 520. ISBN 978-80-7380-423-7

GRONSKÝ, J., HŘEBEJK, J. *Dokumenty k ústavnímu vývoji Československa*. 1. vyd. Praha: Univerzita Karlova v Praze, nakladatelství Karolinum, 2002, s. 244. ISBN 80-7184-458-6

KLOKOČKA, V., WAGNEROVÁ, E. *Ústavy států Evropské unie*. 1. díl. 2. vydání. Praha: Linde Praha, a.s., 2004, s. 795. ISBN 80-7201-056-5

KYSELA, J. *Dvoukomorové systémy*. Praha: EUROLEX BOHEMIA s.r.o., 2004, s. 630. ISBN 80-8643-289-0

MAN, V., SCHELLE, K. *Základy ústavního práva*, 5. doplněné a aktualizované vydání, Ostrava: KEY Publishing s.r.o., 2012, s. 251. ISBN 978-80-7418-151-1

PAVLÍČEK, V. a kolektiv. *Ústavní právo a státověda, II: díl. Ústavní právo České republiky*. 1. úplné vydání. Praha: Leges, 2011, s. 1119. ISBN 978-80-87212-90-5

PAVLÍČEK, V., HŘEBEJK, J. *Ústava a ústavní řád České republiky, I díl, 2 doplněné a podstatně rozšířené vydání*. Praha: Linde 1998. ISBN 80-7201-110-3

ŘÍCHOVÁ, B., a kolektiv. *Komparace politických systému II*. Praha: VŠE, 2004, s. 230. ISBN 80-245-0757-9

SYLLOVÁ, J., KOLÁR, P., KYSELA, J., GEORGIEV J., PECHÁČEK, Š. *Parlament České republiky*. 3. přepracované a aktualizované vydání. Praha: Leges, 2013, s. 512. ISBN 978-80-87576-95-3

TOMÁŠEK, M. *Překlad v právní praxi*. Praha: Linde, 2003, s. 143. ISBN 80-7201-427-7

Tištěné zdroje – italské právo

AIME, C., DI OTTIGLIO, C. *Diritto economia e realtà* 2. Edizione mista. Milano: Tramontana, 2010.

BARTÁKOVÁ, P. *Italský volební systém*. Parlamentní institut: 2006, s. 6.

BARTÁKOVÁ, P. Referenda ve vybraných zemích. Parlamentní institutu: 2006, s. 28.

BLAHOŽ, J., BALAŠ, V., KLÍMA, K. *Srovnávací ústavní právo*. 4. přepracované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2011, s. 524. ISBN 978-80-7357-629-5

KLOKOČKA, V. *Ústavní systémy evropských států: (srovnávací studie)*. 2. aktualizované a doplněné vydání. Praha: Linde, 2006, s. 423. ISBN 80-7201-606-7

KUTA, M. *Italské parlamentní volby 2013*. Parlamentní institut: 2013, s. 8.

Právní předpisy České republiky

Zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 71/2012 Sb., o přímé volbě prezidenta České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 6/2002 Sb. o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 247/1995 Sb., o volbách do Parlamentu České republiky a o změně a doplnění některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 90/1995 Sb., o jednacím řádu Poslanecké sněmovny, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 107/1999 Sb., o jednacím řádu Senátu, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 349/1999 Sb., o Veřejném ochránci práv.

Právní předpisy Italské republiky

Il Regolamento della camera dei deputati – approvato 18 febbraio, pubblicato nella Gazzetta Ufficiale 1 marzo 1971, n. 53 – Jednací řád Poslanecké sněmovny, přijatý 18. února, zveřejněný v Úředním věstníku 1. března 1971, čísla 53.

Il Regolamento del Senato – approvato 17 febbraio, pubblicato nella Gazzetta Ufficiale 1 marzo 1971, n. 53 – Jednací řád Senátu, přijatý 17. února, zveřejněný v Úředním věstníku 1. března 1971, čísla 53.

La Costituzione della Repubblica italiana – Ústava Italské republiky z roku 1947.

Internetové zdroje - Itálie

Anagrafe Italiani residenti all'estero (A.I.R.E.) [online]. [cit. 2013-12-29]. Dostupné z: (http://www.esteri.it/MAE/IT/Italiani_nel_Mondo/ServiziConsolari/AIRE.htm)

Giunte e Commissioni parlamentari [online]. [cit. 2014-01-06]. Dostupné z: (<http://www.senato.it/Leg17/1095>)

I Gruppi parlamentari [online]. [cit. 2014 – 01 - 28]. Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/741>)

Insindacabilità parlamentare [online]. [cit. 23-01-2014]. Dostupné z: <http://www.treccani.it/enciclopedia/insindacabilita-parlamentare/>

Il Regolamento della Camera dei Deputati [online]. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: (http://www.camera.it/application/xmanager/projects/leg17/file/conoscere_la_camera/D_A_SITO_25_settembre_2012.pdf)

Il Parlamento [online]. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: (http://latribuna.corriere.it/dynuni/dyn/allegati/PDF_codici/compendi/Diritto_Pubblico.pdf)

Le Commissioni speciali [online]. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z:

(<http://www.camera.it/leg17/738>)

Le Giunte [online]. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z: (<http://www.camera.it/leg17/735>)

Le funzioni del Senato [online]. [cit. 2014-01-26]. Dostupné z:

(http://www.senato.it/documenti/repository/relazioni/libreria/brochure_funzioni.pdf)

Temi dell'attività Parlamentare [online]. [cit. 2014-02-02]. Dostupné z:

(<http://nuovo.camera.it/561?appro=221&Le+linee+essenziali+dell%27ordinamento+cos+tituzionale+italiano>)

Internetové zdroje - Česká republika

Všeobecné, rovné a přímé volební právo tajným hlasováním [online]. [cit. 2013-12-30].

Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=301>)

Organizace a průběh voleb do PS [online]. [cit. 2013-12-30]. Dostupné z:

(<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>)

Možnosti pro občany v zahraničí [online]. [cit. 2013-12-30]. Dostupné z:

(https://www.mzv.cz/jnp/cz/cestujeme/volby_do_parlamentu_ceske_republiky/moznosti_pro_obcany_v_zahranici.html)

Organizace a průběh voleb do PS [online]. [cit. 2013-12-30]. Dostupné z:

(<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=300>),

Výbory, komise a delegace [online]. [cit. 31-12-2013]. Dostupné z:

(<http://www.psp.cz/sqw/organy.sqw?>)

Výbory [online]. [cit. 2013-12-30]. Dostupné z: (<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=194>)

Komise [online]. [cit. 2013-12-31]. Dostupné z:

(<http://www.psp.cz/sqw/hp.sqw?k=195>)

Výbory Senátu [online]. Dostupné z: (http://www.senat.cz/organy/index.php?ke_dni=6.1.2014&O=9&lng=cz&par_1=V)

NOVÁK, P., *V Itálii politická imunita neexistuje, belgická ústava pamatuje na výjimky*. Rozhlas [online]. 5. Června 2014 [cit. 2014–1–29]. Dostupné z: http://www.rozhlas.cz/zpravy/evropa/_zprava/v-italii-poslanecka-imunita-neexistuje-belgicka-ustava-pamatuje-na-vyjimky--1069312

Slovníky:

TOMAŠČÍNOVÁ, J., DAMOHORSKÝ, M., *Italsko-český právní slovník*, Praha, LEDA, 1999, s. 116. ISBN 80-85927-65-9

Il Sabatini Coletti, Dizionario della Lingua Italiana. Dostupný na: http://dizionari.corriere.it/dizionario_italiano/